

NAJÁD KRÉM

BRÁZAY NAJÁD-KRÉM

Asszony, leány ifja, vénje. Esküszik a Najád-krémmre. Ki használhatja, meg nem bújja: Ez a szépség talizmánya.

BRÁZAY Najád arc- és kézkrémje. 1 koronás téglékben mindenütt kapható és Brázay Kálmán czégnél, Budapest, VIII. Baross-u. 43

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv a **gyomor-terheléstől**. Egy üveg ára **3 kor. 20 fill.**

Kapható: minden **gyógyszertárban** valamint **Rozsnyay Mátyás** Arad, Szabadság-tér 8.

Gulliver

A prima **kaucsuk cipősarok** a kaucsuk sarkok királya

rendkívül olcsó, mert kaucsukból készült.

Ingyen nagy **foto** árjegyzék csak receptjei és hasznos utmutatókkal. **CHMURA** Bpest, Ferenclák-ter. 2.

Aranyórum, Wien 1912. **IDEGGYÖNGE FÉRFIAK** elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az **EVATON-TABLETTÁK** által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minta K. 4.20, 1/2 karton K 10., egész karton K 18. utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében: **St. Markus-Apothek, Wien, Hauptstrasse 130** Főlerakot - Henna-gyógyszertár Budapest, VII. ker. Erzsébet-kört 56. — Török József Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerárban.

Valódi brünni szövetek az 1914 évi tavaszi és nyári idényre. Egy szelvény 1 szelvény 7 kor. 3.10 m. hosszú 1 szelvény 10 kor. teljes férfiruhához 1 szelvény 15 kor. (kabát, nadrág, és mellény) 1 szelvény 17 kor. elegendő, csak 1 szelvény 20 kor. Egy szelvényt fekete szalonruhához 20.- K-ért, szilvagy felöltőszövetet, turisztalónt, selyemkangarát, női kosztüm szöveteket stb. gyári áron küld, mint megbízható és szolid cég mindenütt ismert posztógyári rakár. **Siegel-Imhof Brünn** Minták ingyen és bérmentve. Az előnyök a melyeket a magánvevő élvez, ha szövet-szükségletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentékenyek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Minthát, figyemes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

Lohr Mária (KRONFUSZ) A főváros első és legelőkeltebb esztergályos, vegyész- és kézművesi műhelye. Telefon: József-2-37. Fiókok: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eskü-út 6. sz. IV., Kecskeméti-utca 14. V., Harmad-utca 4. sz. VI., Teréz-kört 39. VI., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker., József-kört 2.

NIMRÓD

200,000 darab DISZ- és SORFA

különös szép vadgesztenye, gömbkacsa, gömbkóris, tölgy, krisztustóvis, juhár stb., valamint különféle szomorufa: Ára átlagként 60 fillértől feljebb. 100 darab **disz- és sorfa**, valamint 100 db díszbokr, tehát összesen 200 db-ből álló **gyűjtemény** (10-15 fajban) K 70.-, 100 db-ből álló gyűjtemény (50-50 db) 40 korona. 1 millió gyűjtőestés a legkeszebb fajokban: 100 db magastörzsű almafa 25 K-tól feljebb; kőre, szilva, cseresznye, dió, barack, stb. db-onként 1 koronától feljebb. Legjobb **süvényesemete**: ákác 1-2 éves, 1000 db-onként 6-15 K, gladiola 1-4 éves, 1000 db-onként 5-45 K. **Kocsányostály**: 2-5 éves magoncok 1000 db-onként 13-25 kor., 150-250 cm. magas subángok 1000 db-onként 65 korona. Erdel cseméték, díszbokr, magastörzsű bokor- és kuszorózók, bel- és külföldi tülevelnek. Fajnaminták és ezek tojásai 12 legértékesebb fajban, valamint vadász- és díszfűzűk, stb. Képes főárjegyzéket kívánatra ingyen küld: **Gr. Batthyány Zsigmond** urad. Intérsége, Csendlák, u. p. Ferenclák, Vas megye.

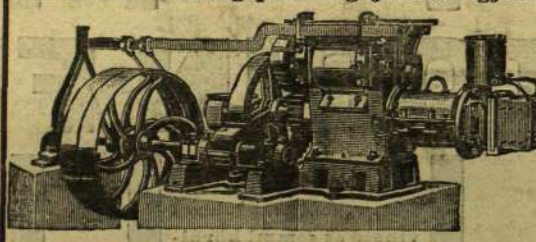
Képes vadászati és versenysport ujság. Szerkeszti: Szabó Kálmán.

Minden számában sok érde- az összes bérbeadó vadász- kes vadászati fénykép-felvéte- területek árverésének idejét leket közöl. Szakszerű cikkeik közli. ismert írók-írják. Rovataiban A diszesen kiállított lap ha- minden vadászati ügyben fel- vonként háromszor jelenik meg világoztatást kap az olvasó és és előfizetési ára félve 6 kor. **Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld** Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Knuth Károly mérnök és gyáros Cs. és kir. fensége József főh. udv. száll. Gyár-é iroda: Budapest, VII., Garav-u. 10. **QQ** **QQ** Kőszepeti viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és víz-vezetők, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízórák, vízóra- és mérőgépek stb. — Tervek, költségveté- sek, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetek.

HIRSCH és FRANK Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntőde Részvénytársulat **BUDAPEST, VI. KER., ARÉNA-UT 127. SZ.** Külön osztály

téglagyári gépek. **GYÁRT:** falitégla és oszlopasztókat, téglagyártó és agyagmegmunkáló gépeket legújabb és legjobban bevált szerkezetekben. Elvállalja anyagvizsgálatok kivételét és teljes téglagyári telepek létesítését. Tervek és költségveté- sek díjtalanul. **ELSŐRANGU REFERENCIÁK.**

Hirdetmény. Ezzel közhírré tételik, hogy a Magyar Kir. Szabadalmazott Osztályorsjáték (XXXIII. sorsjáték) 6. osztályának húzásai f. évi márczius hó 26-tól április hó 22-ig tartanak meg, még pedig a következő napokon: **márczius: 26, 27, 28, 30, 31, április: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 18, 22-én.** A húzások a négy első napon 9 órákor, a többi napokon 9 órákor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közigazgató jelenlétében nyilvánosan történnek a M. Kir. Szab. Osztályorsjáték húzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játéktörv. szerint, minden igény különben elvesztésének terhe alatt, 1914. évi márczius hó 18-ig oszkozlendő. Budapest, 1914. évi márczius hó 8-án. **Magyar Királyi Szabadalmazott Osztályorsjáték Igazgatósága. Tolnay. Hazay.**

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** BUDAPEST, MÁRCZIUS 22.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. Egyes szám ára 40 fillér. **Kiadóhivatal:** IV. Egyetem-utca 4. **Előfizetési feltételek:** Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A „Világkrónika”-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg- határozott viteldj is csatolandó.

MOZART. — MUNKÁCSY TANULMÁNYA NAGY MOZART-KÉPÉHEZ. — Az Ernst-múzeum Munkácsy-kiállításából.

Aporcellán muzsika

Regény. Irta Szini Gyula

(12-ik kötetem.)

— Jó reggelt, nagyságos asszonyom, — köszöntötte Kóbor Kutya. — Mint ellenségek váltunk el, búcsúság nélkül, de bennem nem maradt szikrája sem a haragnak, neheztelésnek, mert én még most is a legjobb barátjának tekintem magamat, nagyságos asszonyom. Küzdje le irántam való ellenszenvét és mondja meg nekem őszintén, hogy mi hozta őnt ide ilyen korán reggel? Csárday Olivér nines idehaza és én kötelességemnek érzem, hogy helyette én fogadjam a nagyságos asszonyt.

— Hallottam már, hogy Csárday úr nincs idehaza, — felelte Livia. — És ha ön nekem csakugyan olyan jó barátom, a milyenek mondja magát, akkor csak arra kérem, hogy teremtse elő, ha kell, a föld alól is Csárday Olivért. . . Ezen múlik most az életem.

Kóbor Kutya merőn az asszony szeme közé nézett:

— Csaknem a lehetetlenséggel határos, — szökött Olivér most föl hátszólhatunk. Körülbelül vagy harmincz helyen kellene őt keresnünk és még akkor is megeshetnék, hogy ép a harminczegyetedik helyen van. Én inkább azt ajánlom nagyságos asszonyomnak, hogy várja meg Olivér barátomat. A mennyire a szokásait ismerem, azt sejttem, hogy egy órán belül keresés nélkül is idehaza lesz.

— Egy órán belül, — mormolta Livia és szenvedő, türelmetlen arcot mutatott. Arra gondolt, hogy férje sokkal hamarabb járhat és nyakára hozhatja a hatóság embereit, a rendőröket, az ápolókat, az egész fogd meg hadat, mielőtt Olivér csak láthatna volna!

— Egy óra! — sutogta Kóbor Kutya felé. — Az életem most perczeken múlik. . .

— Miért nem egészen őszinte hozzám? — kérdezte Kóbor Kutya. — Talán segítségére lehetek, ha titokzatos szavainak az értelmét megmagyarázza! Egészen elveszítette bennem való bizalmát? Hiszen én most Csárday Olivérnek vagyok a legjobb barátja! Oláh Holubár gyűlöl engem, mert jól tudja, hogy én készítettem Olivér barátom tervét, a mivel megnyerte a Pantheon pályadíját. Minderről nem hallott, nagyságos asszonyom, egy szót sem?

— Hallottam, — felelte halkan Livia, — és tudom, hogy a férjem elkéseredetten gyűlöli őnt. Azt is tudom, hogy ön Olivér teljes bizalmával dícsérekedik és minden titkát tudja, de nem ön volt-e az, a ki Avramescunak kiszolgáltatta azokat a leveleket, a miket én Olivérhoz írtam és a mik miatt a férjem engem az örültek házába akart záratni?

Kóbor Kutya kiegyenesedett és szökött: — Asszonyom, minderről most hallok először. . . Olivér megmutatta nekem a leveleket abból az alkalomból, hogy Avramescu megkísérelte ellopásukat. De sejttem sem volt róla, hogy ezek a levelek mégis Avramescu kezébe kerültek és ha nagyságos asszonyom nem mondja, én még álmomban sem hittem volna, hogy Holubár az örültek házába akarja őnt záratni.

— Hiszen azért vagyok itt, — szökött Livia és kitárta a köpönyegét, a mely alól hálóköntöse tűnt elő. — Így szoktam meg hazulról az ágyból, hová Avramescu mint veszedelmes elmebajost akart lelánczolni!

Kóbor Kutya mélyen az asszony szeme közé nézett, a tekintete biztosságot vizsgálta, mert egy pillanatra benne is föltámadt a féltékenység, hogy nines-e voltakép egy elmebajos nővel dolga, a ki e szokatlan órában megszökik ápolóinak keze közül.

Livia észrevette ezt a gyanakodó tekintetet és nyugodtan szökött:

— Nem vagyok örült. Ezt ön tudhatná a legjobban. Mert csak ön ismer engem igazán. Semmi bajom sincs, csak nagyon boldogtalan vagyok, mert szeretem Olivért és eddig nem lehettem az övé. Avramescu féltékenységből megmondta a férjemnek, hogy rajongó leveleket írtam Olivérnak, sőt ezeket a leveleket Avramescu valami módon meg is szerezte és megmutatta nekem.

— Lehetetlen! Hogyan jutott volna hozzánk? — álmélkodott Kóbor Kutya.

— Nemesak megmutatta őket, hanem meg akart engem zsarolni velük, — folytatta Livia. — Azzal fenyegetett meg, hogy ha nem hallgatom meg a szerelmét, akkor a levelek alapján a férjem segítségével a bolondok közé csukat.

— És Holubár? — kérdezte Kóbor Kutya.

— Holubár mindenben egyetértett Avramescuval, — felelte Livia, — mert tudta, hogy nem szeretem őt és félt, hogy velem együtt a Porcellán Hajlékot is elveszti, mert a ház egészen az enyém és én rendelkezem vele, a míg ép-elméjű vagyok. Ezért tetszett Holubárnak az Avramescu eszméje, hogy engem örültek nyilvánítsanak.

— Mindez — szökött Kóbor Kutya, — csak rémregényeszerű képzelődése nagyságos asszonyomnak. Sokkal jobban ismerem Holubárt, semhogy ilyen gaszagra képesek tartanám. Holubár félig gazember, ezt én is elismerem róla, de egészen nem tud azzá válni. . .

— És ebben a pillanatban Oláh Holubár lépett be a szobába, sápadtan, égő, gyilkoló szemmel, zsebében a Livia pisztolyával, a melyet Avramescu holtteste mellől szedett föl.

A «Ráklevés».

Csárday Olivér álmos, égő szemmel baktatott hazafelé valamelyik klubból. A kéményseprő nem hozott neki szerencsét. Nagyon kevés volt az az összeg, a melyet nyert, pedig ugyancsak «megdolgozott» érte, mert tíz óra hosszat egy folyóban futott a szerencse szeszélyes tündére nyomában.

Nagy volt a bosszúsága és úgy érezte, hogy ilyen feldúlt, haragos kedvvel nem szabad hazamennie. Elhatározta, hogy egy-két pohár altató és idegcsillapító sört fog előbb inni és e végül betért a «Ráklevés» című éjjeli koresmába, a hol reggel négy-öt óra tájban néhány lármás vagy bóbiskoló korhelyen kívül egy különös, józan és mégis mámorosan fáradt társaság szökött egybegyülekezni. Nők, a kikről az áttepszögőzt éjszaka még a csalfa illúziók utolsó puderét is lerázta. Betűszedők, korrektorok, nyomdai munkások, a kik a betű-ólm mérges atmoszférájából jöttek. Ujságírók, a kiknek a szelleme a robot után még egyszer felvonaglik. Muzsikusz cigányok, a kiknek a keze egész éjszakán át fáradszóról huzogatta a vonót. Mindazok, a kik az emberiség mámorát szolgálják, ilyenkor szinte testvéri fáradsággal borulnak egymásra és nyíltáruk, őszinteségük egymás iránt nem ismer határt.

Olivér csak néhány perczre akart helyet foglalni a borszagú, szellőzetlen teremben, de az egyik asztalnál ott találta Enigmát, a ki egyedül ült és barátságosan mosolygott feleje. Magnéta mindig különös hatással volt Olivérre. Csárday nagyon jól tudta, hogy Enigma szerelmes Avramescuba. A gyűlöletből, a melylyel Magnéta az élete megrontójával szemben viselkedett, Olivér kiérezte a titkos gyöngédséget, a mely a leány minden tetteben megnyilvánult.

A képzelt erjét és kíváncsiságát állandón foglalkoztatta Enigma és titkos vágyat érzett magában azíránt, hogy a bukott leány egyetlen kincsét, családott szerelmét megzavarja. Olivér próbára szeretne volna tenni a maga csábító erejét, hogy le tudja-e Magnétában küzdeni az egyetlen gyöngédséget, a mi még ez elégett szárnyú angyalban megmaradt és a mihez ezek a legtovább és leghűségesebben ragaszkodnak. Nem minden férfi és nem minden nő érti meg Olivérnek ezt a furcsa vágyát és ő maga is csak mellékesen foglalkozott ezzel a gondolat-
tal, mint a nagy hódító, a kik abban próbálják ki kegyetlenségüket, hogy van-e szívük eltaposni egy fáradt, gyöngé katiczabogarat.

A leány ezen az éjszakán különös módon tetszett neki. Üdébnek, szebbnek, mosolygóbbnak találta, mint egyébkor. A maga bosszús hangulata is hozzájárult ahhoz, hogy egy kissé szenvedélyesebben itta a pezsgőt, bár folyton

gondolt arra, hogy józanságára nagy szüksége van, mert hiszen délután négy órára az első légyottra várja Liviát.

A második üveg pezsgő után, a mit Enigmával együtt ittak meg, félig-meddig megittasult és aranyos jó kedvében szinte egészen megfeledkezett mindenről.

— Van-e kedved — kérdezte Magnétától, — egy kis sétakocsizásra? Azután kimegyünk a Zugligetbe és ott teszlek le, a hol akarod. Gyönyörű tavaszi reggel lesz. Csupa csillagot látam az égen. Sütni fog a nap, a madarak csiripolni fognak és pezsgőt viszünk magunkkal a Zugligetbe. . . Jössz?

— Nem bánom! — felelte Enigma és a vállát vonogatta, miközben kaczéran és kihívóan Olivér szemébe nézett.

— Pincéz! — kiáltotta Olivér és megfogott egy rohanó, gyűrött frakkot. — Autotaxit hozzon, egy-kettő! Mennél hamarabb lesz, annál több a borralvaló!

A pincéz a fejével intett és elietett. Néhány percz múlva már hallatszott az auto-kürt háppogása, a mivel megérkezését jelezte.

— Fizetünk, megyünk! — mondotta vigan Olivér és már segítette föl a Magnéta tavaszi kabátját. A koresma bejáratánál ezalatt egy csoport ember verődött össze, a kik halkan, de izgatottan tárgyaltak egymás közt és folyton Olivérre mutattak. Csárday nem vette őket észre. De egyszerre eléje állt egy fiatal ember és bemutatkozott:

— Pardon. . . Marosi vagyok, a «Hírlap» munkatársa. . . Uraságod rendelte meg azt az autót, a mely kinn áll a koresma előtt?

— Én, — felelte Olivér.

— Uram, — szökött az ujságíró, — roppant nagy sziveségére kérem. Most kaptam értesítést, hogy a Rozgonyi-utczában gyilkosság történt. Oda szeretnék rohanni autóval és ön roppant lekötelezne engem, ha erre a czélra néhány perczig átengedné nekem az autót. Ugyebár megteszi?

Olivér végignézett az ujságíró. Szöke, szerény fiatalembernek látszott és mégis valami ellentmondást nem tűrő valami volt a hangjában, modorában, mintha a legfelsőbb hatalmak megbízásából járna el.

— A Rozgonyi-utca messze van, — szökött Olivér és észbe ötlött, hogy ezt az utczát ismeri, mert a Porcellán Hajlék hátulso kapuja arra nyílik. Ez hihetetlen nyugtalansággal és félelmetes sejtéssel töltötte el, maga sem tudta, miért.

— Én nem tudom, hol a Rozgonyi-utca, — mondta az ujságíró, — de a sajtó szent nevében kérem. . .

— Én tudom, hol a Rozgonyi-utca és el fogom önt oda kísérni, — szökött Olivér és Magnétára nézett: — Te is velem jössz, ugy-e?

Enigma cigen-t bólintott.

— Bocsánat, uram, de nem férünk el, — mondta az ujságíró.

— Hogy nem férünk el? — kérdezte Olivér.

— Mert én ötdömaggammal, ujságíró társaimmal akarok a tett színhelyére rogni.

— Örüljön, hogy lemarasztja a társait a riportról, — szökött Olivér mosolygva. — Az autót az enyém és én önt magammal viszem a Rozgonyi-utczába.

— Legalább még egy barátomat tessék fölegenéni az autóra, — kérlelte az ujságíró, — «kartel»-ben vagyok vele.

— Jó, nem bánom, — felelte Olivér.

Csárday és Magnéta, meg a két ujságíró beszálltak az autóra és mialatt a gép nagy lármával megindult, a koresma ajtajából ilyen kiáltások röpködtek Marosi ujságíró felé:

— Gazember! Csirkefogó! Majd mi is lemarasztunk téged! Kartell-betyár!

túl látni lehetett, hogy a ház homlokzata előtt, a mely a párhuzamos utczára nyílt, már tolongó embersokaság feketélik. Olivér és Magnéta ijedten összenéztek.

A két ujságíró berohant a kapun és eltűntek. Olivér megállt, hogy gondolkodjék. Rosszat sejtett és azon tűnődött, hogy nem volna-e jobb visszafordulnia. De a kíváncsisága hatalmasabb volt.

Enigmával együtt ő is a hátulso kapun lépett be és a tűzi-lépcsőn ment föl az első emeletre. A Livia szobája előtt, a melynek ajtaját Olivér jól ismerte, rendőr állt és az ujságírókalk pörlekedett, a kiket nem akart beengedni:

— Nem lehet bemenni, — makkaskodott. — Mindjárt jön a halottkém és a vizsgálóbíró. . . Majd aztán. . .

Olivér a folyosón megpillantott egy fekete ruhás, fehérfőkötös leányt, a ki arcát eltakarta a kezével és csak a vállain látszott, hogy csöndesen, magában zokog. Olivér nyomban megismerte. Lidi volt, a szobaleány. Hozzá lépett.

— Mi történt? — kérdezte tőle Olivér halkan és remegő hangon.

Lidi ijedten tekintett föl rá, mintha rémképet látna maga előtt:

— A nagyságos úr oka mindennek! — szökött felesüklő zokogással.

— Én? — kérdezte Olivér és krétafehérre sápadt.

— A nagyságos asszony lelötte az orvost és úgy szökött el hazulról. . .

— Hová? — kérdezte Csárday, de ebbe a kérdésbe a fogai már belevaczogtak.

— Hová? — szökött a szobaleány síró, náthás hangon. — Hát a nagyságos úr lakására.

Olivérben megdermedt a vér. A falhoz támaszkodott. Magnétát kereste a szemével, de nem látta sehol.

Magnéta a szobaleány szavaira odarohant az őrtálló rendőrhöz, a fúriák erejével lökte félre és egyszerre benn temett a szobában, a melynek padlóján Avramescu fektült véresen, holtan. . .

— Kutyám! — sikoltott föl Enigma és ráborult a gyöngyfelete szakálára, a melyen megaludt véresomok voltak.

A beczéző név, a mivel Enigma valaha Avramescut szerelme legboldogabb korszakában illette, azóta sem került ajkára, mióta a «professzor» elhagyta.

A rendőrök hiába próbálták Magnétát erőszakkal eltávolítani, emberfeletti erővel kapaszkodott a helyén.

NOÉ GALAMBJA.

Pusztult vidékről leng felénk a szél,
Jajongással búsitó gyászt regél.
Légi útján egy perczre meg-megáll,
Hol könyörülő sziveket talál.
Mért vándorol? mit vársz a gyász regétől?
Részvétőknyvet a hallgatók szeméből.

«Szegény valék; most már koldus vagyok,
Rám a csillag is szomorún ragyog.
E világon nines annyi kis helyem,
Hol nyugalomra hajthatnám fejem;
Mind elvesztém veritékem jutalmát,
A mit kuporgattam egy életen át.

Vizé váltak a sűrű fellegek,
Végpusztulás omlott reánk velek.
Elég volt egy borzalmas éjszaka,
Hullámokkal jött a halál maga.
Patakjaink is tengerré dagadtak
S élőt, nem élőt magokkal ragadtak.

Ég, föld haragja ellenünk riadt,
Tán büntetésül büneink miatt.
Tőlük sujtott le, nem vártuk soha,
Árviz-alakban isten ostroma,
Vagy sujtani tán a hazát akarták,
Hol a pártos vizsályt már megsokalták.

De a hazának mit vétettem én,
Rejtett völgyben földhöz ragadt szegény?
Hisz engem a nagy világ elkerült,
Hogy támaszom lesz munkás két kezem.
Megsemmisíteni rám miért rohantak
Hullámai a gyilkos áradatnak?

* Máté evangéliuma VIII. rész 23-24 vers.

kedott bele halott szerelmésébe. Igaz, forró könnyeinek gyöngyeitől szinte megnedvesedett a kalandor dült arca.

— Ki ez a nő? — kérdeztek egymástól a hatóság emberei sugdosva.

Olivér kihallotta a folyosóra Magnéta velőrtázó sikoltásait, a mikkel irtóztató kétségbeesése utat tört. Ezek a hátborzongató vészkiáltások magához térítették Csárdayt, szinte figyelmeztették a veszedelemre, a melybe belerohanhat. . . Sietve, lázasan faggatta a szobaleányt és miután megtudott tőle mindent, még sebtiben odavetette Lidinek:

— Ha kérlek, egy szót se valljon. Nem tud semmit semmiről. Ha eljár a szája, még hirtőnbe kerülhet!

A leány hetyke, konok parasztarecczal felelte vissza:

— Azt a nagyságos úr nélkül is tudom!

Olivér lesietett a tűzi-lépcsőn, a melyen jött, két lépcsőt is ugrott egyszerre, mintha ördögök üznék. A chauffeurje még ott állt a ház előtti az autójával és tévován várta, hogy vajjon ki fogja kifizetni.

Olivér felrántotta a kocsii ajtaját és a saját lakása czimét kiáltotta oda a gépésznek. Az autó elrobogott.

Ember és ember. . .

Alig hogy befordult Olivér autója abba az utczába, a melyben lakott, a chauffeurnek fékeznie kellett, mert csaknem beleszaladt egy emberbe, a ki lehajtott fejjel, egészen magába merülve keresztelte az utczát. A gép zökkenésére Olivér kinézett az ablakon és megpillantotta Kóbor Kutya. Dávid Gábor is észrevette Csárdayt.

Olivér megállította a gépkocsit, a mely néhány méterrel előreszaladt, leszállt róla és visszafutott Kóbor Kutyaéhoz, a ki közben nyugodtan megállt és várt.

— Mi újság? — kérdezte tőle Olivér izgatottan és lelkedezve.

— Csakhogy végre téged is lehet látni! — felelte Kóbor Kutya. — Akkor jössz, a mikor már mindennek vége!

— Mindennek vége? — kérdezte Olivér és forogni kezdett vele a világ. — Mi újság odahaza?

— Ne ijedj meg! — szökött gúnyosan Kóbor Kutya. — A milyen szerencés kopé vagy, ha el is kése, mégis jókor jössz. A lehető leg-

jobbkor. Ha egy félórával hamarabb érkezel, nem tudom, megszoríthatnád-e még a kezemet és nem volnát-e olyan halottfehér, mint az a fal ott!

— Miért? — kérdezte Olivér dadogva.

— Semmitsem tudsz, semmitsem hallottál? Honnan jössz?

— A Porcellán Hajlékból, — felelte Olivér. — Tudom, hogy Livia agyonlőtte Avramescut, a ki már meg is halt.

— Meghalt? Ezt nem is tudtam, — szökött Kóbor Kutya. — Livia nem mondta, pedig a lakásodon járt és beszéltem vele.

— Beszélte vele? Mit mondott? — sürgette Olivér Kóbor Kutya.

— Mi egyebet mondhatott volna, mint hogy miattad lölte le Avramescut, mint a kutyát! Ne sápadj el, Olivér. Nem lesz ebből semmi-féle bajod. Avramescu örültek házába akarta szállíttatni Liviát és orvosi bizonyítványt írt, hogy Oláhné beszámíthatatlan. Ezzel a bizonyítvánnyal Livia megszabadul a büntetés-től. . .

— De én? — szökött közbe Olivér. — Engem ki ment meg a botránytól, esetleg a felbujtás vádjától? Hiszen Livia hozzám menekült és az is kiderül majd, hogy Avramescu vetélytársam és halálos ellenségem volt!

— Nem fog kiderülni semmi, — szökött csendesen Kóbor Kutya. — Mindenféle bajnak elejét vettem. . .

— Te? . . . Hogyan? — kérdezte Csárday?

— Mikor Liviával ép javában beszéltem, — felelte Dávid Gábor, — egyszerre csak betopant a férje. A szeme vérben forgott. Halálra keresett téged. . . vagy a feleséget. A keze a felöltője zsebében volt, karja gyanusan reszketett. Ösztönszerűleg elkaptam a kezét a könnyű kabátom keresztül is és jól tettem, mert pisztolyt szorongatott benne, ugyanazt a pisztolyt, a mivel Livia lelőtte Avramescut és a melyet ott hagyott a halott mellett. Oláh Holubárnak ott az Avramescu véres teste mellett kerültek kezébe a Livia szerelmes levelei, a melyeket hozzád írt és a miket valaki ellopott tőled Avramescu számára. . . Ezekből a levelektől borult vérbe az agya és nem tudta, mit csinál, csak valami vak ösztönből elrohant a lakásodra és ott találta. . . a feleséget! Most már érted, Olivér, hogy miért vagy szerencés fickó? Ha hamarabb jössz, most már nem állhatnék jót az életedről.

(Vége következik.)

A VÉGTELEN FELÉ.

A láncz maholnap elszakad,
Mely partodhoz köt, földi pálya;
A megviselt vén csolnakot
Szél és hullám már rég cibálja.

Ragadja majd a gyors folyam,
Kormánytalan és evezőtlen,
Ki tudja, hogy hová rohan
Az örök titkú habmezőben.

Rohan ködülte vizen át,
S szeretne megpihenni végre.
A végtelenbe tart; de hát
A végtelennek lesz e vége?

Vargha Gyula.

A MARGITSZIGETEN.

(Emlékezés halott nagyapámra.)

Mire a nap Buda mögö esik
És szétmosódik a szeszélyes árnyék,
A mit a fák rajzolnak itt a földre, —
Addigra én is oh hadd múljak el.

Itten, szépen, e boldog fák alatt
Elsőfü selyme simogassa el
Szivem nehéz és régi bánatát,
Mikor kaszálnak, azt én már ne lissam.

Ki elkészültem árva életemmel, —
Hadd múljak el e csendes szigeten.
Gyémántombú vén fa örözzön szeretve, —
Mint gyermekálmom órá nagyapám.

Lányi Sarolta.

Lévy József.

AZ ERDŐBEN.

FAUST.

MUNKÁCSY-KIÁLLÍTÁS AZ ERNST-MÚZEUMBAN.

Gyűjteményes kiállításainak során az Ernst-múzeum elérkezett legérdekesebb és legnagyobb jelentőségű tárlatához, melyben Munkácsy Mihály művészetét mutatja be. Pár év óta gyakran éreztük egy Munkácsy-kiállítás szükségét, melyen a Szépművészeti Múzeumnak pompás Munkácsy-szobája csak némiképpen enyhített. Mindnyájan sejtettük, hogy mai művészeti kulturánk és a között a művész között, kit alig egy-két évtizede az egész magyarság spontán lelkesedéssel legnagyobb képzőművészeti tehetségének tartott, a kapos valamiképpen meglazult, nemcsak azért, hogy elvesztettük a művészetével való érintkezéseket, hanem mert valami egészen idegenszerű médium tolult közénk és közéje, melyen át egészen más szemmel néztük munkásságát, mint a nyolczvanas és kilencvenes évek nemzedéke. Ez az elem az impresszionizmus volt, de ennek aranykora is lejárt, sőt lehangosabb megtagadóivá éppen olyanok váltak, a kik legkiválóbb művelői voltak minálunk. Munkácsy ekkor hirtelen nőni kezdett szemünkben és nő még ma is. Sőt hirtelen háttérbeszorulása, melyen át kellett esnie, nem vált kárára, mert ez az idő arra tanította meg a közönséget, a mire éppen Munkácsyval szemben feltétlenül szüksége volt, hogy megérthesse igazi nagyságát: a festői

formákban való gyönyörködésre. Közélebb juttunk ezek alatt az idők alatt a képzőművészet formális elemeinek megértéséhez, úgy, hogy a Munkácsyt ünneplő régi nemzedékek naiv, tárgyi lelkesedéstől hajtott gyönyörködése helyett ma jobban közel tudunk férközni festői kvalitásaihoz, mint szüleink tudtak.

Az Ernst-múzeum kiállítása ehhez a revízióhoz gazdag anyagot szolgáltat. Bemutatja a maga magával küzdő művésznak első szárnypróbálgatásait, a hirtelen híressé vált ember öserejű alkotáskedvét. Megláthatjuk, hogy milyen nemesítő és tisztító hatással volt reá a francia kultúra, hogy mennyire gazdagabbá tette egyoldalúságokra könnyen hajló természetét. Sajnos jócskán tartalmazza olyan képeit is, melyeket a pompakifejtő párisi életének áldozataként festett. Ezeknek a korának zsánerkép vágyának vagy egyéb izléstelenségének egészen lelketlenül hízelt, úgy, hogy nem kis részük volt a nagy ünneplésre hirtelen keletkezett visszahatásban. De még ezeken a képeken is, egypárnak kivételével, melyeknek úgyszólván csak aláírása való tőle, kiütözik gyakran tehetségének minden ízében festői volta. Egy-egy ruhafoszlány olyan csodálatos erővel, olyan magától értetődő kényszerű illuziókeltéssel van rajtuk odavetve, hogy még ezeket a bűneit is hajlandók vagyunk neki megbocsátani.

Sok érdekes adatot mutat a kiállítás Munkácsy nagy alkotásait megelőző vázlatos tőprengésekre is, melyek valóságos elementáris erővel hatnak és annyira kényszerítő erejűek, hogy el sem tudjuk képzelni a későbbi kivitel eltéréseit. Tájképfestészetének jellemét is kiegészíti néhány eddig nem ismert oldalával. Bemutatja mint virágszendéletfestőt is, a miről eddig csak nagy interieur képei tanúskodtak, hol a dolog természeténél fogva alárendeltebb szerep jutott az ilyen ábrázolásoknak, mint külön képeken. A figurális ábrázolások terén is van egy pár ujságszamba vehető ismertetői valója, különösen egy Velazquez erejére emlékeztető, monochrom tónusú kis férfifejre fog elragadtatással visszaemlékezni a tárlat látogatója.

Egy ilyen rövid, inkább csak a figyelemkeltésre való, mint elemzésekbe mélyedést engedő cikkcske keretében Munkácsy komplex egyéniiségének összefoglalását ne várja tőlünk az olvasó. Azt hisszük, hogy e kiállítás látogatója, ha éppen úgy számbaveszi az elmúlt három-négy év visszatekintő kiállításainak impresszióit, mint mi tettük, osztani fogja azt a meggyőződésünket, hogy akár a kifejezés festőiségét, akár erőteljességét, akár ötletességét, akár önmaga alkotta újszerűségét, akár a képzelet erejét vesszük is zsinórmértékül, a magyar festészet mai napig Munkácsyhoz hasonló erejű tehetséget nem vetett az európai képzőművészet terére.

TANULMÁNY A ZÁLOGHÁZHOZ.

ALVÓ MODELL.

AZ ERNST-MÚZEUM MUNKÁCSY-KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

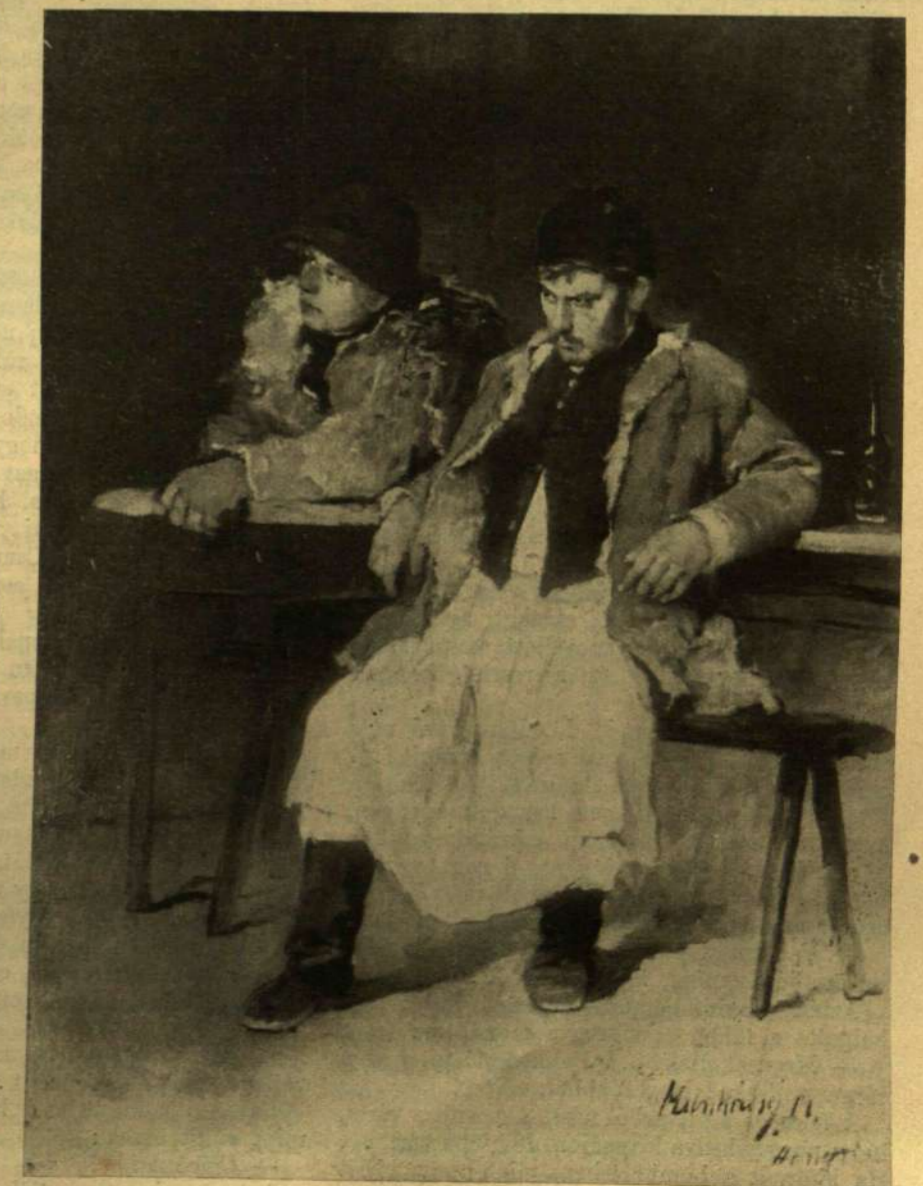
KRISZTUS.

TANULMÁNY A ZÁLOGHÁZHOZ.

TANULMÁNY A ZÁLOGHÁZHOZ.

TANULMÁNY A FALU HŐSÉHEZ.

AZ ERNST-MÚZEUM MUNKÁCSY-KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

CSUCSUJ.

Beszélés. — Irta Árkosi Ferenczi Kálmán.

Hire futott a faluban, hogy vén Csucsuj, a czimbalmos, megbolondult... Mesélték, hogy üvöltöz, kaczag, sir, tánczol; veri a czimbalmot és énekel; a földre veti magát, fölugrik, leül, szóval nem úgy viselkedik, a hogy az ép eszű ember szokott.

Csucsuj részeg volt csupán és nem bolond... Rettenetesen részeg volt, az szent igaz, mert részeg volt az örömtől, a tyúk-levestől, a pálinkától, a bortól, a levegőtől, mindentől, a mi benne volt, vagy a mi rajta kívül terült el. Ezen azonban nem lett volna semmi csodálónivaló, ha Csucsuj hallgatott volna, mert volt ő részeg máskor is és akkor harapógóval se lehetett szavát venni. Most az volt különös, hogy az a hórihorgas, vén, kopasz Csucsuj kieresztette berozásodott hangját és vasárnap, fényes délben, fölzaklatta nyugalmából az egész falut.

Ennek is volt oka... A Csucsuj lelkében mérhetetlen sok nagy öröm gyűlt össze s azt öntözte, azt rázza, muzsikálta, kacagta, sirta, tánczolta magából kifelé, mert úgy érezte, hogy máskülönből behalana. Csucsuj ugyanis a házát avatta föl, a tulajdon házát, tyúk-leveses nagy ebédrel, mézes pálinkával, borral, nótaszóval, muzsikával.

A tulajdon telkén, a tulajdon házában fogadta más falukban élő gyermekeit, unokáit, a rokonságot és a régi banda tagjait. Együtt ebédeltek, ittak, muzsikáltak, mulatoztak s ha mégis Csucsujnak, a vénnek, a kopasznak, a többszörös nagyapának volt a leghangosabb kedve: az is érthető.

Nem kerültül haza... Három kerek esztendeig volt távol... Három esztendeig, minden hétköznapon ott vágta a bányában a szent... Vasárnap pedig a koresmában verte a czimbalmot. Azt akarta, hogy háza legyen s ezért lemondott arra az időre az itálról. Kuporgatta a garasokat; éhezett. Czélját elérte; fölépült a ház s még pénze is maradt. Örömeiben mindenki unokájának adott két piczulat s mégis, most, a nagy ebéd után is, volt hat forint a zsebében.

Kedvét nem korlátozta senki. Az asszony, a gyermekek, az unokák, a rokonság és a banda tagjai vele örültek. Mindenki Csucsujt hallgatta, bámulta, hát miért ne lett volna hangos, ragyogó, széles kedve?!...

Délután elyonult a vendégereg... A másfalusiak azért, mert nagy volt az út; az otthonvalók becsületből. Nagyon meg voltak mindnyájan elégedve a vendéglátással.

Csucsujnak nem volt elég a sok jó. Még mindig olyan viharos volt a kedve, hogy nem bírt vele. Mámortól fátyolos szeme égett... Arczán, kezein kidülledtek az erek... Minden izma megfeszült... A szája be nem állott... Kiabált; leszidta a feleségét; körüljárta a házát; simogatta a vályogot rajta... Szerette volna fölkapni, átölelni a szegényes kis hajlékot, a tulajdon házát.

Mikor tiszter is megnézte a vesszőből font vályogos falakat, az ajtót, ablakot, ajtószarkat, kilincset, tetőszindelyt; megállott az udvaron, karjait égnek tartotta és kieresztett hangon ordított a falu felé:

— En edős lelköm jó Istenöm, verd meg azt, verd meg, a ki a szegénységöt kívánja!...

Mikor az üvöltésben kifáradt, lefeküdt a földre. Ezüstpitykés, kopott kék dolmányában, a melyért három vasárnap czimbalmozott a koresmárosnak Petroszényban, hevert a porban... Az eget nézte s földobált még két piczulat és nagy jóakarattal hangoztatta:

— Van még! Neköd is jut! Igyál én edős lelköm jó Istenöm, igyál te is!...

Aztán valamit gondolt, hasra fordulva csókolgatta a földet és suttogva mondotta:

— Megesókollek!... Belőled nő ki a szép sárga puliszka! Megezőkollek téged!

A felesége a pitvarból nézte Csucsujt s várta, hogy nagy jókedve lepadjon, de hiába várta... Ha kifáradt a bömbölésben, pihent egy kicsit és kezdte újra... Rá se nézett a bámulókra, a kik lassacskán összegyűltek az utcán... Csak akkor fűlét, a mikor Bindor, a komája, belépett az udvarra és korholgatta:

— Csucsuj koma!... Eredj Csucsuj koma!...

Ne bömbölj!... — pislogott Csucsuj. — Sej, haj! En edős lelköm jó Istenöm, be megsegéltél! Bömbölök, mert úgy tetszik!...

— Jó, — hagyta helyben Bindor, — de hol az ital?...

— Ittam, iszom!... Örökkéig iszom! — ordított Csucsuj a földön.

— A földön nem lehet inni!

— Nem lehet? — tápáskodott föl Csucsuj s bizonytalan lépésekkel közeledve a koma felé, megélelte és ráordított:

— Zsidó!... Bort ide zsidó! Van itt pénz!...

Bindor kacagott, aztán félhangosan, hogy mindenki ne hallja, mondotta a komájának:

— A zsidó a koresomán van!

— A kofesomára! — kapott a szón Csucsuj. — Koma, jere, koma! Vén kopasz Csucsuj inni akar!... Jere velem!...

Bindor tiltakozott... Inni ugyan szeretett volna és örült magában, hogy ideig fejlődött a dolog, de nem akarta feltűnővé tenni, hogy kedve szerint halad minden... Hangosan mentegetőzött és adta a jó tanácsot:

— Koma, koma, elég vót az itálból! Örvendőzni is elég vót! Feküdj le koma! Mit csinálnál a koresomán? — s beszéd közben fogdosgatta a támolygó Csucsuj dolmányán a pitykéket.

— Mit beszélsz? — ágált Csucsuj a pitykén lógva. — Mi-it?... Van ház, van pénz! Jeje, jere! — és odaesve komájára, átölelte a nyakát és vonszolta kifelé.

Bindor kénytelenkedett, hűződözött, de lassan megadta magát a sorsának... Porolgatta a Csucsuj dolmányát és vitakozva erre-arra imbolygott vele, aztán szépen közeledtek a kapu felé. Egyszer csak az utcán voltak és Csucsuj odakialtott az ott üvegű, kacagó bámulóknak:

— Sej-haj! Vén kopasz Csucsujnak jó kedve van! En edős lelköm jó Istenöm, ne verj meg, mert én a szegénységöt nem kívánom!...

Valahogy bekerültek a koresma ivójába és Bindor anyakodva tiltette le Csucsujt az asztal mellé. Mózes úr kijött a lécz-ketreczből és bizalmasan közeledett a vendégekhez. Csucsuj rábámult... Merőn megnézte, aztán odaesapva az asztalra, kiabált:

— Bort zsidó, bort! Van pénz, fizetöm! — És egy ezüst-forintot elékotorva, megcsillagította a levegőben.

Mózes úr, a kit Csucsuj eddig tekintetes úrnak nevezett, elcsodálkozott és mosolyogva indult a bor után. Még nem vihette az asztalhoz, a mikor Csucsuj ráförmedt:

— Hozz egy poharat ennek a cigánnak is! — és rámutatott Bindor komára.

Észre lehetett venni, hogy Csucsuj már nem lát egészen tisztán, de azt is mutatta a képe s kivált pipájának állása, hogy a régi, alázatos, panaszkodó Csucsuj végképen kivesszett belőle s egy új büszke Csucsuj költözött be a bőrébe, a ki nem akar semmiben közösséget vállalni a régivel.

Bindor koma különösnek találta a hirtelen változást, de sokáig nem tépelődhetett, mert Csucsuj megbökte és ráparancsolt:

— Tölts!...

Bindor töltött, most már mind a két pohárba, de a sajátját távolabba tette.

— Tölts! — ismételte Csucsuj! — Tölts cigán, mert ma vért iszom, vért! — és dühösen dobogtatta a padlót.

Az utcai bámulók egy része lassankint beszívárgott az ivóba s olyanok is jöttek, a kik a garázdálkodásról nem tudtak semmit. Az álluk majdnem leestek a csodálkozástól, a mikor az üvöltöz, hányavevű Csucsujt látták.

A legények közelebb kerültek hozzá... Egyre-másra rendelgette a bort s egymásután váltogatta el a forintokat...

Egyszer aztán valami bűjt belé, fölördített, mint a kit ölnék:

— Czigánt ide!

A legények nem vették tréfára a dolgot és elszalasztottak egy gyermeket a banda után. Nemsokára ott voltak a társak, a kikkel Csucsuj évekig muzsikált és czinczogtatva kerül-

tek be... Csucsuj, bár még délben velük ebédelt, mulatott, nem akart rájuk ismerni... Bort tétetett eléjük, aztán parancsolt:

— Húzzátok!

A bögös alázatosan hajlongva közeledett Csucsujhoz... Borostás, vigyori képét sunyin közel tolta hozzá és csöndesen kérdezte:

— Gazduram, mejik a nótája?...

Csucsuj fölriadt... Ránézett a bögőre, elmosolyodott, benyúlt a lábji-zsebbe, elővett egymásután három piczulat, odaadta neki és ráripakodott:

— A Késó nótáját húzzátok!

A banda rázendített és Csucsuj énekelte:

Szeress, szeress, csak nőzd meg kit,
Mét a szerelöm megvakít
Ajaja!... Ajajaja!... Jajaja!
Ingmöt is megvakított
Hálátra megszomorított
Ajaja!... Ajajaja!...

Zengett a nóta... Fogyott a bor és apadtak az ezüst-forintok... Csucsuj már csak egyet tudott adni a cigányoknak, a kik pompásan mulattak társukon, de azért úgy bántak vele, mint a hogy a gazdákkal szokás.

Mikor az aprópénz is elfogyott, Csucsuj az ezüst pitykéket vagdalta le a dolmányról s azt osztogatta el. Üvöltött, ivott s egyre hangoztatta:

— Nem ülök reá a vagyontra! En edős lelköm jó Istenöm, nem ülök reá!

A mulatság késő este ért véget, mert a legények sem hagyták magukat s ugyancsak sok bort láttak az asztal.

Csucsujt a legények cipelték haza, mert Bindor koma maga sem tudott járni s így nem segíthetett rajta. Rudakra tették s hat legény vitte, czeremoniásan, mintha temették volna. A banda muzsikálva kísérte.

Bevittek a tulajdon házába... Letették az ágyra... Mulattak az asszony kárpálódásain, a ki az ura helyett rajtuk töltötte ki boszúját s ugyancsak szidta őket. Az ablak alatt még rázendített a banda, aztán lassan elvesztett a távolban a legények nótázása, kurjongatása s az árva hegedű czinczogása, a melyen a részeg primás kísérte a nótát.

Csucsuj pitykétlen kék dolmányában feküdt az ágyon. Nem tudott magáról... Nem tudta, hogy a hat forintból egy fényes krajczár sines a zsebében. Aludt, de nem nyugodtan... Néha egy-egy pillanatra fölészelt, morgott, sóhajtozott... Ilyenkor örülten forgott vele az ágy... Rémülten kapaszkodott az ágy fájába, hogy ki ne zuhanjon, aztán ismét belekábult az álomba.

Ejfélt után már lassabban forgott vele az ágy és néha a szemhéját is föl tudta nyitani. A gondolkozás is kisértgette olykor s valami annyira bántotta, hogy már aludni sem tudott. Nagynehezen fölült az ágyban... A sötétbe bámult és fölsohajtott:

— Jaj, én edős lelköm jó Istenöm, jaj!

Jó ideig jajgatott, sirt... A könnyek elmosták belőle a garázda embert s visszaköltözött helyébe a régi, alázatos, panaszkodó Csucsuj... Már az a Csucsuj nézte a csillagos eget... Az a Csucsuj érezte, hogy nem jó helyre tette a pénzt... Felnyújtogatta karjait az ég felé. Valami kegyelmet, bűnbocsánatot várt onnan, mert alázkodva, nyöszörögve kezdett beszélni:

— Jaj!... Jaj!

Jó ideig jajgatott, sirt... A könnyek elmosták belőle a garázda embert s visszaköltözött helyébe a régi, alázatos, panaszkodó Csucsuj... Már az a Csucsuj nézte a csillagos eget... Az a Csucsuj érezte, hogy nem jó helyre tette a pénzt... Felnyújtogatta karjait az ég felé. Valami kegyelmet, bűnbocsánatot várt onnan, mert alázkodva, nyöszörögve kezdett beszélni:

— Nem tudok adni, nem! Megittam, mind megittam! Nem tudok neköd adni! Oh, én edős lelköm jó Istenöm pofozz meg, pofozz meg!...

SZÍNHÁZOK

A félkegyelmű, Dosztojevszkij regényéből írta MEIDELL HJALMAR; a Magyar Színházban.

Regényből színdarabot csinálni, — mióta a világ, folyton próbálgatják drámaírók és színdarab-csinálók és mióta a világ, sohasem csináltak regényből jó drámát. Olyan drámát is alig, a mely az üres szenzáció sikerénél maradandóbbat ért volna el, olyat pedig, a melyhez az irodalom is jogot tartana, még eddig soha. Valószínűleg nem is fognak, mert a dolog épen a regény és dráma közötti gyökeres különbségek miatt látszik lehetetlennek. A régi esztetikában rendes téma volt a dráma és a regény közti párhuzam s a régi esztetika, a mely még nyakig benne volt a szoros poétikai műfaj-kategoriakérvényességének babonájában, abból a zavarból, a melybe a kategóriába be nem illeszhető regény hirtelen és váratlan kivirágzása ejtette, könnyű szerrel vélte magát kivághatni azzal, hogy a regényre egyszerűen ráhúta a dráma poétikai kategóriáját. Mélyebb s az irodalmi formák természetéből belsőbbén átérző szellemek azonban már akkor is észrevették ennek az expediensnek a lehetetlenségét.

Már Kemény Zsigmond is, a ki az irodalom elméletében is a legmélyebben járó magyar elmék egyike volt, megérezte a regény és dráma belsőleg ellentétes voltát, azt, hogy míg a dráma összekölti, néhány fővonásra egyszerűsíti az életet, addig a regény inkább a kiterjesztés, a sok részletből való összezőrés felé hajlik. Ezért Kemény Zsigmond azt ajánlotta, hogy — ha már csinálnak ilyen metamorfózisokat — inkább drámából csináljanak regényt, mint regényből drámát, mert a szűkebb kört, a kevés vonalba összefoglaló inkább lehet kiterjeszteni, mint a természetnél fogva szétterjeszkedő összevonni. Mi azt hisszük, legjobb egyiket se tenni, mert meggyőződésünk szerint minden témának és minden mondanivalónak megvan a maga organikus, természetes formája, a melyet az igazi művész ösztönszerűleg kiérez belőle s drámát ír abból, a mi drámába, regényt abból, a mi regénybe kívánkozik s nincs olyan téma, a mely egyformán, az iró önkénye szerint volna akár regénynek, akár drámává alakítható. De Kemény tanácsa mindenesetre okosabb tanács, — talán ezért sem fogadták meg soha. Mi legalább nem emlékszünk rá, hogy valaha is regényt csináltak volna valamely híres színdarabból. Regényből csinált drámát — esztetikai fából vaskarikát — azonban annál gyakorlábban láttunk.

Még megbocsáthatóbb, ha maga a regény szerzője dolgozza át művét színpadra, mert akkor a saját fantáziájában fogant alakokat és helyzeteket formálja át és sok esetben — mint pl. az efféle művek egyik leghíresebbikében, Dumas *Kaméliás hölgy*-ében — már a regényen is megérzik, hogy az iró gondolt a később megírandó dráma eshetőségére. A legtöbb esetben azonban más dolgozza át a regényt és ekkor egy nagyon viszárs, a finomabb érzésre kinos látvány elé kényszerítik a nézőt. A nagy iró nagy szerző regényét egy sokkal kisebb iró gyúrja át s a munkában részes két szellemnek ellentétéből nagyon kellemetlen diszharmonia keletkezik. Az átdolgozó többnyire egyszerű mesterember, a kinek mesterember volta lehet egészen szimpatikus és megbocsátható, ha saját művéről van szó, de a kontár vakmerőség színében ténik fel, ha egy nálánál sokkalta külön szellem művéhez nyúl hozzá. Drámává többnyire a legkitűnőbb irók híressé vált regényeit szokták átdolgozni s a kiben megvan a kellő tisztelet a nagy szellemek iránt, az csak kelletlen érzéssel nézheti, hogy düljak fel kontár kezek a nekik szent épületet s hogy csinálnak egyes töredékeiből újat, harmóniátlanul és a művészet lelke nélkül valót. Úgy mennek el a színházból, mintha egy blaszfémia lettek volna a tanui. Mi legalább ezt éreztük nemrég, mikor Jókai egy regényéből készült jószándékú,

de gyöngye kivételű darab előadásáról jöttünk és még inkább ezt éreztük *A félkegyelmű* után. Az a teljesen mellékes, hogy milyen nevű svéd drámacináló, a ki Dosztojevszkij nagy szerző regényét a színpadra ágyúrta, bünt követett el a nagy regényíró emléke ellen és bünt követett el a művészi munka tulajdonjoga ellen is. Nem a jogi, hanem az erkölcsi értelemben vett tulajdonjoga ellen. Nemesek színdarabolt és aztán hézagosan újra összeköltött egy mesterművet, hanem meg is hamisította, hamis színben állította a közönség elé.

Már maga az is, hogy Dosztojevszkij, a világ legjobban önmagába mélyedő s önmagát legteljesebben adó íróját, a kinek minden műve annyira mentes az irói mesterkedésnek és hatást mérlegelő számíthatásnak még az árnyékától is, hatásvadászó színpadi mesterkedés eszközévé teszik, felkelti az ellenmondás kelletlen érzését. A nagy szerző regényt, a mely az élet egy nagy darabját végső gyökereig tárja fel, melynek gondolatelmi és érzelmi perspektívái szinte a mindenségbe terjeszkednek szét, a mely élő és vergődő, az élet nagy igazságát szenvedélyesen kereső emberek vérző szívét és agyát mutogatja meg s ott fogja meg szívünket, a hol a legerősebb az érzés, — olosz színpadi hatások ürügévé teszi egy ügyes mesterember, eseményeiből színházi izgalmat, leírásaiól kulisszákat, alakjaiból szerepeket csinál. Mennél ügyesebben csinálja, annál rosszabb, mert annál jobban el tudja ámítani a nézőt. S mennél jobban felismerhetők a darabban a regényből kivágott részeket, annál jobban feltűnik, hogy mennyire eltorzítja őket az a hozzájuk méltatlan helyzet, melybe az átdolgozás által jutottak.

Miskin hercegből, a legjuszusibb alakok egyikéből, a kiket az irodalom megalkotott, a mindennel rokonszenvező, a minden bánatot átérző, minden keresztet magára vevő, az élet durvaságai és kegyetlenségei fölött a szent bélyeg öntudatlanságával ellebegő Miskin hercegből, a kiből az emberiségnek a jóra, a rokonszenvre, a szeretetre való törekvése teszül meg s a ki az egész világot keblére ölelő orosz szomorúság örök típusa, — a színdarab egy félszeg, magával tehetetlen, ide-oda tébolygó diákok csinál, a kiről nem tudjuk, csakugyan félkegyelmű-e, vagy egyszerűen csak ügygü. Dosztojevszkij — mint legközelebb nagy alakjába — önmagát írta bele, a saját epilepsziáját, a saját világlátását, a saját földi, betegesen érzékeny és szinte földöntúli mélyen meghatótt volóját. A színpadon pedig olyan alakot látnak, a mely inkább figura, mint eleven lény; szavait a sugályokból dikálja az átdolgozó, mozdulatait a drámaírói önkény zsinórjain rángatják a színpadok mögött. Natasa, úgy a hogy a színpadon megjelenik, alig több egy sablonosan hisztériás bukkott nőnél, — ennek a fajtának szélsőségsége, szentimentalizmusa és a szerelemben esztelen kapaszkodása csupán, a mi látható belőle. (*Gombaszögi* Frida játéka még alá is húzgálta ebben az irányban a szerepet.) Dosztojevszkij Nataszájában pedig a tisztaságra, az érzelmi igazságra vágyó nő örik, csillapíthatatlan nosztalgiaja szól. S a többi alakok is, a melyek a regényből plasztikusan, elemi erővel és igazsággal válnak ki és emlékeztetnek mint valóban ismert, velünk együtt élő lények rögzítették meg, merő színházi sablonok s az a Dosztojevszkij-iz, a mi mégis csak megmaradt bennük, csak arra jó, hogy emlékeztessen, mint dült fel az irigylendően skrupulus nélküli bátorsággal, ügyes svéd. Néha kilobban egy az eredetiből vett szó, egy mozdulat, a melyen észrevesszük a nagy orosz iró szemléletének nyomát (különösen Törzs játékán éreztük, hogy a mennyire lehetett, igyekezett visszamenni Dosztojevszkijhez) — egy pillanatra valami illuzió-féle támad, hogy aztán annál jobban éreztük az egésznek sivárságát.

Fájdalom, a regényirodalom egyik legmegragadóbb remekéből, a legnagyobb élet-érzők és élet-ábrázolók egyikének művéből boulevard-dramát csináltak. Úgyes, elég hatásos, kellő mértékben háborzongató, de a kellő pillanatban megbékítő, szóval a nézővel csinjan bábó boulevard-dramát, — a mely mégis csak lealacsonyítja azt a művet, a miből készült. Az elemek, melyekből készült, a boulevard-drama elemei: a szomorú sorsú ártatlanság, a hitvány fickó, a ki jó pénzért elvenné a bukkott nőt is, holott mást szeret, a züllő úri család a részeges apával, egészen pörlekedő anyával és leányával, a maitresse fényes szalónja a nagytúri viveurokkal, a féktelen szenvedélyű, örült szerelmes kozák, a végén Natasa meggyilkolása, — a regényben hallatlan erővel megelevenített, véresen igazgá tett dolgok, a drámában le vannak metelenítve. Mintha valami szemérmelenségnek lettünk volna tanui. Lehet, hogy mást nem háborít ez fel annyira, de mi, a kiknek Dosztojevszkij legmélyebb ifjúkori megindulásainkat jelent, nem tudunk ettől az érzéstől szabadulni.

Az efféle átdolgozásoknak — ezt majd minden esetben tapasztaltuk — még egy különös eredménye is van: az eredeti mű írójának hibáira figyelmeztetnek, kelletlenül feltűnőbbé teszik őket. Mennél kevesebb van bennük abból, a mi a regénynek lényege és élető elemé, mentől inkább csak a külső vázát tudják megőrizni a regénynek, annál inkább kitűnik az, miben volt fogyatékos a regény íróját. *A félkegyelmű* drámából is szinte vigyorogva ri ki Dosztojevszkij egy sajtóságság fogalkozása: az a teljesen soha letörölődi nem tudó hatás, a melyet egykori olvasmányai, a colportage-regények tettek rá s a mely minden regényében épen a váz, a külső történet fölépítése módjában nyilvánul. Legtöbb művében van valami a múlt századi francia romantikus regény nyomán felburjánzó rémregényektől. Az ő betegesen fogékony fantáziájából, melyben példátlan hűséggel rögzítették meg minden kívülről kapott benyomást, nem törődött ki soha az egykor olvasott efféle könyvek emléke. A drámává átdolgozott regényben leginkább csak a váz maradt meg, abból, a mivel ezt a vázát kitölti, ideggel, izommal, szövegekkel, vérekrrel ellátja, mennél kevesebb. Így tehát a dráma aránytalanul hozzáközelíti a regény tartalmát a colportage-irodalomhoz. Ezért is hat, különösen egyes helyein úgy, mint egy Dosztojevszkij-ellenes, rosszindulatú és rosszhiszemű kritika.

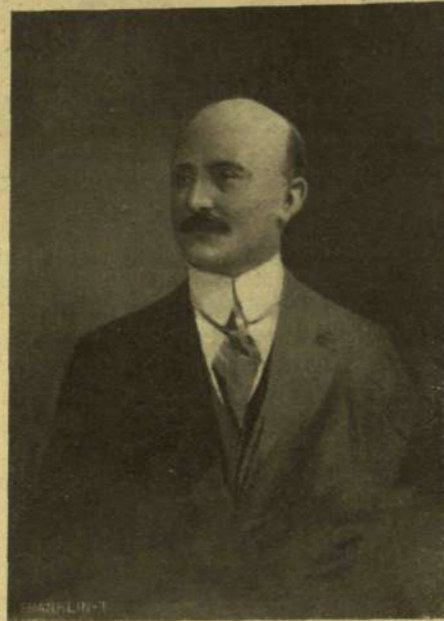
Miért ragaszkodnak mégis a színházak és színházi irók annyira a regényeknek drámává gyúrásához, mikor a dolognak irodalmi szempontból való kilátatlansága száz példán bizonyult? Nagyon egyszerű okból. A színház nem szeret kísérletezni, neki az előrelátható biztos siker az ideálja. Szívesen kap a siker olyan lehetőségein, a melyek valahol másutt már ki vannak próbálva s semmitől sem irzózik jobban, mint a bizonyítatlan sikerű kísérletezéstől. Ezért van a színházban legnagyobb érvénye a bevált s mindig könnyen, frissen másolható sablonoknak s ezért tör utat magának a legnehezebben a színpadon az, a mi új, a mi eredeti, tehát még kipróbálatlan. Egy hírneves regénynek a hatása ezer meg ezer olvasóra nézve már ki van próbálva, bizonyított róla, hogy érdekli, izgatja, vonzza az embereket. Hát hogyné kapna a színház szívesen az ilyen már kipróbált dolog? Ha az olvasóknak tetszett, akkor csak úgyesen kell feltálni és tetszeni fog a színházi nézőknek is. A regény prestige-e, ismertsége, szerzőjének hírneve is támogatja ezt a sikert. Hogy irodalmi szempontok ennek nyomtatékosság elene szólnak? Az irodalmi szempontokkal törődik a kritika, törődik egy-egy naivabb vagy becsületesebb szerző, a színház csak a sikerrel törődik. Schöpfung Aladár.

CAILLAUX.

A pénzügyminiszterné a St. Lazare börtönében ül. Embert ölt; lelőtte azt, ki a nyilvánosság elé hurcolta családi életének titkát, nem kimélte női becsületét, s embervadászatra indult a férje ellen. Franciaországban az ily nő mellett közvélemény szokott kialakulni, mely szinte elvárja az esküdtektől, hogy felmentsék a gyilkost. Caillauxné esetében más jelenséget láttunk. A *«Figaro»* szerkesztőse előtt, a hol a merénylet történt, háborgó ember-tömeg követelte a Caillaux-pár vesztét s a férjnek, Franciaország pénzügyminiszterének, egy mellékkaput át kellett menekülnie, hogy ne érje bántódás.

Miért? A hatalmi érdeken kívül főképen az adóreform miatt. A gyűlölt Caillaux talán a szegénységet akarta újabb, elviselhetetlen adóval sújtani? Ellenkezőleg. A radikális pénzügyminiszter a tőkés, a gazdagok jövedelmére akart kivetni új adót s könnyíteni akart a szegények terhén. A jómódúak s a gazdagok lázadtak fel ellene. Az érdekek, melyek jövedelmi adótervvel fenyegetve érzik magukat, nézetkülönbséget félreretéve, szövetséget kötöttek. Csak a gazdag Franciaországban alakulhatnak ki ily néphangulatok. Caillaux maga mondta: «Tudom, hogy javaslattal nemzeti jellemünk két alapvetését sértém meg: a hivatalos fürkészés iránt érzett gyűlöletet s a persely misztériumát őrző szeretetet.»

Mégis, szinte heroikus akaratával ragaszkodott gondolatához. Sem gúny, sem üldözés nem tántorította el tőle. Egyenesen és feltartóztatlanul ment előre útján, s az az egy csele volt mindig a szeme előtt. Harmadik évében korábban volt először Franciaország pénzügyminisztere, az akkori Waldeck-Rousseau kabinetben. Mikor Waldeck-Rousseau, szörnyű betegségétől is leszerelve, s hadügyminiszterének, Gallifet tábornok lemondása következtében is elcsiggyedve, fel akart hagyni a küzdelemmel, Caillaux visszatartotta. «Ha nem akarja megtartani a hatalmat sajátmagáért, maradjon meg helyén legalább az én kedvemért, — mondta neki. Ne akadályozza meg elharmadkodott visszavonulását, hogy biztosíthassam a dia-

Caillaux francia pénzügyminiszter, a kinek felesége agyonlőtte Calmettet, a *«Figaro»* szerkesztőjét.

dalát annak a gondolatnak, melynél nincs nekem drágább ezen a világon.» Ez a gondolat a francia pénzügyek reformja, a régi, elavult adózási rendszer helyett az új jövedelmi adó rendszere volt.

Még kétszer tért vissza a pénzügyminisztérium élére s mind a két ízben napirendre került ismét az új jövedelmi adó javaslata. Másodszor Clemenceau hívta meg kabinetjébe, harmadszor, az 1913. év végén, a most megrendült Doumergue-minisztériumban vállalta a pénzügyi tárczát. Ő buktatta meg december első napjaiban a félig nacionalista Barthou-kormányt, a hároméves katonai szolgálat minisztériumát, s hat napig tartó küzdelem után kényszerítette a köztársaság elnökét, hogy a radikális Doumergue-kormányt nevezze ki. Ő maga nem akart miniszterelnök lenni, mint volt már egyszer, három évvel ezelőtt. Neki most a pénzügyi tárcza kellett, s erős volt a hite, hogy

végre, ötvenegy éves fejjel, megvalósíthatja életének vezető gondolatát, s jövedelmi adó-javaslatát törvényre váltik.

Bizott saját törhetetlen energiájában. De egy dolgot mégis kicsinybe vett. A gyűlöletnek azt a temérdekségét, melyet tizenöt évén át gyűjtött fejére radikális politikai irányával és a jövedelmi adórendszer gondolatával. Tudta, hogy ellenfelei megszámlálhatóan voltak. Voltak ellenségei politikai és voltak ellenségei pénzügyi téren. Vesztére esküdtek a régi konzervatívok, a monarchisták, a vagyonos polgári osztály képviselői. Mindezek nem bocsáthatták meg, hogy ez a radikális, félig-meddig szocialista politikus erősen konzervatív családból származzik; mert atyja, Caillaux Jenő, a hetvenes évek elején nagyon konzervatív, majd nem reakcionáriusnak ismert minisztere volt Franciaországnak. De sokan gyűlölték csak a pénzügyi terveit is. Hadat üzentek neki az agráriusok, de még a művészek, írók, zenészek, festők, szobrászok is. Azonkívül az ügyvédek és az orvosok.

Caillaux mindezt hallotta, látta és tudta. De ismerte annak a pénznek a temérdekségét is, mely a takarékos francia nép titkos perszelyeiben és hűres *«gyapotharisnyáiban»* rejtőzködik az államra nézve gyümölcsözetlenül, megadózatlanul. Hát persze, nem kedves az sem a parasztnak, sem a polgárnak, hogy a kíváncsi fiskus leleplezze perszelyének titkát. Caillaux ellenfelei nagyon tudták felhasználni ezéljaira ezt a néphangulatot. Caillaux előtt mindez nem volt titok. Ismerte a sok panaszt és neheztelést, s tisztán állt előtte, hogy a döntő csatában nagy viharral fog szembe kerülni. Gyilkos vádak fergetegével is. Mégis azt mondotta: «Az embernek el kell viselni a kisebbik bajt, hogy elkerülhesse a nagyobbikat. A történelmi áramlatokat nem lehet feltartóztatni útjukban. Az új adó szükségképpen hozzátartozik a nagy demokratikus áramlathoz, melynek hulláma jövőnkét hordja hátaán. A jövedelmi adó az igazság, az igazság pedig végezetül mindig győzelmet arat...»

S mikor ezt kimondotta, a végzet már úton volt. És Caillauxné a St. Lazare börtönébe került, és Caillaux összeroskadt.

HADSÍ BEKTASBAN.

(A kisázsiai magyar expedícióból.)

... Nevsehíről, hol majd egy hétig voltunk a vendégszerető görög egyház vendégei, a két-napi járóföldre levő Kirsehirbe, híres szőnyeg-készítő helyre vezetett az utunk Hadsí-Bektasban át. Az út a Kizil-Irmakot (vörös folyó), ősi nevén Halyst keresztjei, a melyen át Avanosnál és Avahiszonnál vezet kőhid. Akár egyik, akár másik helyen mentünk volna át a folyón, jókora kerülőt tettünk volna s mi azért inkább a Szulu-Szerályon átvető közepő utat választottuk, a hol azonban híd nincs s a Kizil-Irmak gázlóján kell átjutni. Minthogy a vizállás alacsony volt, inkább ezt az irányt választottuk, mert biztosítottak, hogy így hat óra alatt érhetünk az első éjjeli állomásra: Hadsí-Bektasba, míg a másik két út kilencz, illetve 12 óráig tart. Mi tehát a legrövidebb úton mentünk — 13¹/₂ óráig.

Úgyes esendőrünk kalauzólása mellett, két-szer is eltévődünk, mire a Halysz fátnal, sivar fővenypartjához értünk, a melyen sok podgyásunkkal az átvergődés majd egy órát tartott. A folyón átkelve a Kizil-Öz-Déresziben, egy kis csermelytől átfutott sivar völgyben haladt karavánunk északnyugat felé. Órákhoz-szat kanyarog tova a kocsinymó vizasztalanul sivar dombok halálsárga oldalai között: kiszáradt fű satnya torzsa sárgítja a lejtőket s a kereső szem fáradságát nem enyhíti egy árva fa, egy árva bokor lombjának zöldje sem.

Fáj a szemnek, sajog a léleknek a vidék e vizasztalan kiélessége. Ilyen reménytelen lehetett a Hadesz bejárata, a melynek kapujától nincs visszatérés. E sivar képhez még a Styx sem hiányzik, mely egy fátnal, szomorú partú patak alakjában csörgedez tova.

Olykor-olykor szembe jön velünk egy-egy hallgatag karaván. A fehér jasmakos (az egész testet, fejet befedő nagy kendő) asszonyok ijed-

ten kapják össze közeledtünkre bő kendőjüket s a komoly férfiak, kik kis számaraikon ritmikusan lóbalják földigéző lábaikat, szótlan pillantást vetnek ránk s aztán csendesen szét-válk a két kis porfelhő, az egyik kavargó északnak, a másik délnek a nagy pusztaságban. Így folyt ez délelőtt, délután, egész estig.

Délelő néhány gyerevelű füzfá gyatra árnyékában költöttük el sovány ebédünket: barna kenyéret vízzel, hozzá hídé lúdsírt s utána azonnal nyeregbe ültünk. Hegyek föl, völgynek le. Lovainkról a tajték s a vér csurgott. Mindegy, előre, előre! Hajlék nélkül nem maradhatunk. Végre 13¹/₂ órai erőltetett menetelés után bevonszoltak bennünket elcsigázott lovaink egy szürke, csendes faluba: Hadsí-Bektasba.

E primitív falucska olyan, mint száz és ezer más falu a sivar keleten. A rendetlenül épített lapos tetűjű, apró sárházak, a szürke vályog kerítések nem árulják el külsőleg, hogy itt az iszlámságnak milyen nevezetes, híres központja van.

A nagy mohamedánvilág, melynek alapeszméit Marokkótól egész Khina belsejéig 500 millió jámbor lélek vallja hitének, a khalifátus öröklése és némely dogmatikus kérdésben mindjárt Mohamed próféta halála után két nagy táborra: a siiták és a szunniták szeptá-jára szakadt. A siita hitet főleg a keletiek követik (perzsák, khinaiak, turániak stb.), míg a szunnita tábor hívei inkább a nyugaton lakó néptörzsek (törökök, egyiptomi arabok stb.).

E két nagy szekta kebelében azonban egy egész sereg iskola, csoport, alakult a századok folyamán. Egy ilyen külön iskola a *bektasizmus*, a melynek központja és főkolostora e nagy kisázsiai sivárság közepén: Hadsí-Bektasban van. E jelentékeny iskolát a XIV. században Hadsí-Bektas veli hazretleri (őszentsége, a szent Hadsí Bektas, a mint hívei nevét ki-ejtik) alapította, a ki Kerbelából (Mosszul mellett, Mezopotámiában) származott s neve az

ozmán birodalom alapításával szorosan összefügg.

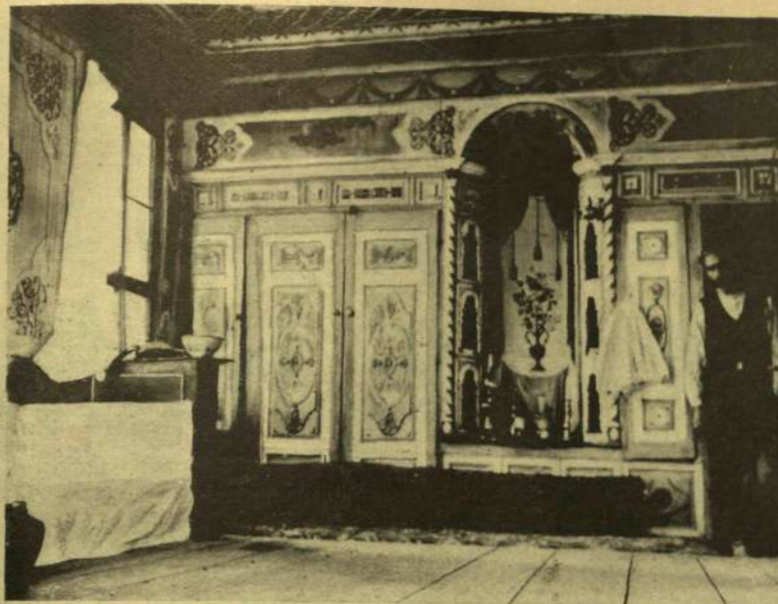
Mikor ugyanis Erthogrul, a türk vezér, Kis-ázsiaiban a régi szelduk dinasztiát megdöntötte s Szozut és Biledsik táján az új birodalmat megalapította, a nyugtalan népek fékértartására állandó katonaságra volt szüksége. Ezt fia: Ozmán, a második padisah szervezte s ő kérte meg a már akkor nagy hírből álló Bektast, hogy nevet adjon az új seregnek. Bektas a *jeni cseri* (új katonai, janicsár) nevet ajánlotta s zászlót is adott nekik, a mely fehér mezőben vörös félholdat ábrázolt.

Idővel a janicsárok voltak Európa legfegyvermeztettebb, legfélelmesebb sorgyalogsága s a szultán főtámasztéka. Epen e miatt azonban idővel oly nagy politikai befolyásra tettek szert, hogy kényük-kedvük szerint fosztották meg a nekik nemtetsző szultánokat a trónjukról s ültettek helyükbe másokat. Alig volt szultán, a ki rendes halállal fejezte volna be életét. A szultánok a janicsár agáknak és bégeknek egyszerű játékszerévé alacsonyodtak. E számos visszaélés végre megérelte a XIX. század elején a bukásukat, Szelim szultán mind lemeszáraltatta őket Konstantinápolyban az Atmeidánon (lóversenyter).

E szörnyű vérfürdőt Jókai festi le gyönyörűen a *«Janicsárok végnapjai»* című regényben. Ali kezei hosszúk...

A Bektas által alapított szekta azonban fennmaradt s még ma is virágzik. Követői sokban hasonlítanak a keresztényekhez, illetőleg a siitákhoz, valószínűleg, minthogy alapítójuk a perzsa határszélelől került nyugatra. Emiatt a szunnita-törökök nem nagyon kedvelik őket, de viszont a bektasisták se a szunnita mohamedánokat, a kiket barbároknak tartanak.

Bektas hívei főleg Albániából kerülnek ki s a hadsi-bektasi kolostor szerzetesei (dervisei) is nagyrészt albán férfiak, a kik közt akad, a ki törökül sem tud jól. Sok követőjük van a Kizil-Irmak mentén, Szivasz vilajetben, Mosszul

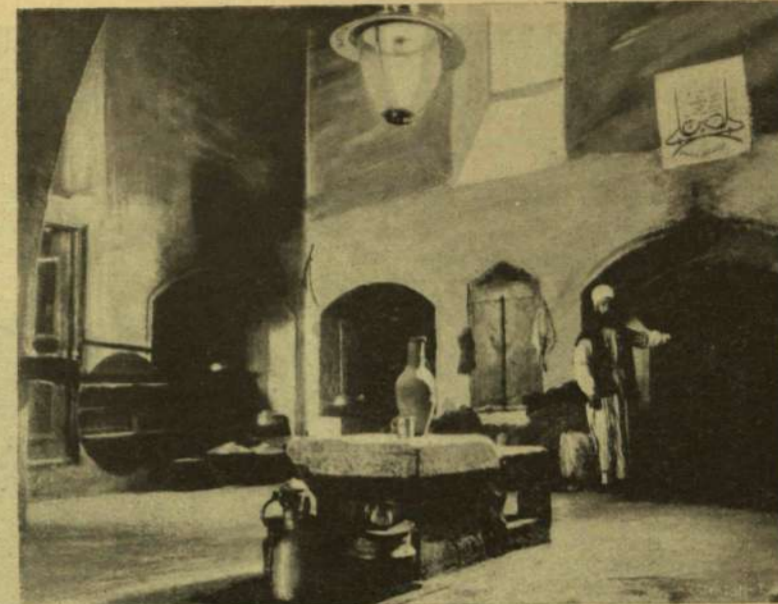
A HADSÍ-BEKTASI CESELEBI VENDÉGSZOBÁJA.

környékén, Krétában s elszórva általában mindenütt élnek a nagy török birodalomban. Hívek közt nem egy előkelő hivatalnok, pasarangú férfi is akad.

Felfogásuk meglehetősen szabad, a napi ötszöri imádkozást, a ramazán havi böjtöt nem tartják be, a nők az arcukat nem takarják le s ha férfi vendég jön a házába, ők is az asztalhoz ülnek. Erköléseik szigorúak, monogamiában élnek s feleségüktől nem válnak el. A dervisek, kik coelibátusi fogadalmat tesznek, aránylag elég műveltek, tudnak történelmet s földrajzot egy keveset, a míg a török chodsák (tanítók) mély tudatlanságban szenvednek. Kár, hogy e rendnek nincs semmi befolyása a közoktatásra s nem tart fenn iskolát.

Főnöküket, a ki Hadsí-Bektasnak egyenes lezármazottja, *cselebinek* szólítják, ami *«nagyúr»* fajtát jelent. Ő tekintélyre mindjárt a koniai *meolana* dervisek cselebije után következik, a kinek az az előjoga van, hogy ő köti a trónra-lépő új szultán oldalára Mohamed kardját, a mi a mi koronázásunk szertartásának felel meg. Mostani főnökük: Dselal ed-Din effendi igen művelt ember, testvére pedig: Veli-ed-Din effendi, a jövendőbeli cselebi, még francziul is beszél.

A dervisek szigorú szerzetesi életet folytatnak s a teendőket egymás közt felosztják. Mint-hogy a borivástól nem tartózkodnak, egyikük pinceszemester, másikuk szakács, a harmadik kertész és így tovább. A cselebi, a ki szekularizált életet folytat és kiterjedt családjával saját külön *konak*-jában (diszes ház) lakik, felsőbbbői jogokat akar gyakorolni a dervisek fölött, a kik azonban külön jogállását nem akarják elismerni, a mi folytonos surlódásra vezet. Ime, még ezen kicsiny köztársaságban sines egyetértés.

A FEKETE-ÜST A HADSÍ-BEKTASI TEKKÉBEN.

A kolostor s a cselebi vagyona, jövedelme tekintélyes, mert kiterjedt földbirtokai jövedelmén kívül a hívek tekintélyes adót s ajándékokat szolgáltatnak. A cselebi pedig hívei elől, mint a khinai császár, palotájának misztikus homályába húzódik vissza s míg nekik magát csak 50–100 fontért (1100–2200 korona) mutatja, addig az európai utazókat ingyen fogadja.

Minden utast, a ki a falun keresztül halad, három napig vendégül lát házában, diszes szállást és finom ételeket adat neki. Mikor mi arra mentünk, ő sajnos, nem volt otthon, hanem egész háznépével a két órányira fekvő szőlőjében nyaralt s így az érdekes találkozás elmaradt, de azért mi kaptunk a konakjában egy gyönyörű szobát szállásul és izletes birka-sültet, tojás ételt, töltött tököt, pilafot, joghurtot vacsorára.

A cselebi helyett megmutatták az alapító szent Hadsí-Bektas türbéjét (mauzoleum). A vezető dervis nagy kulcsal nyitja föl a díszes kert közepén fekvő türbe kapujának esikorgó zárát, a mely mögött egy tágas előcsarnok, egy magas komorhangulatú fő hajó és számos melléknyiladék táru föl. Egy diszes vasveretű ajtóval ellátott ilyen mellékfűlkében pihennek csontjai a nagy szentek selyemtakarókkal és párduezkaczagánnyal borított díszes sírjában. A léptek koppanását vastag szőnyegboríték tompítja s a misztériozus főkapornában, melybe magas, keskeny ablakokon át szűrődik be a külfény, ráborul a lélekre az ünnepléység szorongó érzése.

Hadsí-Bektas egyszerű pásztor volt fiatal korában. Emlékét a falu mellett a Bes-Tas (öt szikla) tartja fenn, melyhez csodás monda fűződik.

Bektas, ki Allahnak tetsző életet élt, a falubeliek jószágát őrizte. Egy alkalommal a nyájból a farkas elvitt egy birkát. Hazamenet Bektas eljűsárgolta a hirt, de az állat tulajdonosa, egy asszony, nem akart szavainak hitelt adni, hanem azzal gyanusította, hogy ő eladta a birkát. Bektas váltig erősitette az igazát s hivatkozott, hogy tanui is vannak. Végre kimentek az eset színhelyére s ő felhívta a hegyeket, az ő tanuit:

— Jertek, tegyetek tanuságot igazam mellett.

És ime, a környező hegyekről megindult öt közsikla s odáján a sokadalom elé. A nép, a mely e csodát látta, e naptól a pásztor szentként kezdte tisztelni. Az őt kő még most is ott áll az eset emlékére s a tövüknél fakadó forrás fölé egy *csemeté* (kókutat) emeltek.

A tekében (kolostor) a fehérfezes dervisek barátságosan fogadtak. Megmutogatták lakásukat, a kifogástalan tiszta konyhát s a legalább négy hektoliter őraltalmú híres *«kara karant»* (fekete kázan, üst), melyben évenként csak egyszer főznek levest *asura bajramkor* (asura ünnepe) novemberben, a mikor tizenöt-napi járóföldről 3–4000 ember sereglik össze a testnek, léleknek jótékony levestől enni. Ekkor 15 napig folyton ég a tűz az üst alatt s szakadatlanul szolgálják ki a csodatevő levest a tömérdek vendégnek.

Ime, egy bögre leves, melyért nem restelt félhavi járótát megtenni, mert ez Allahnak kedves.

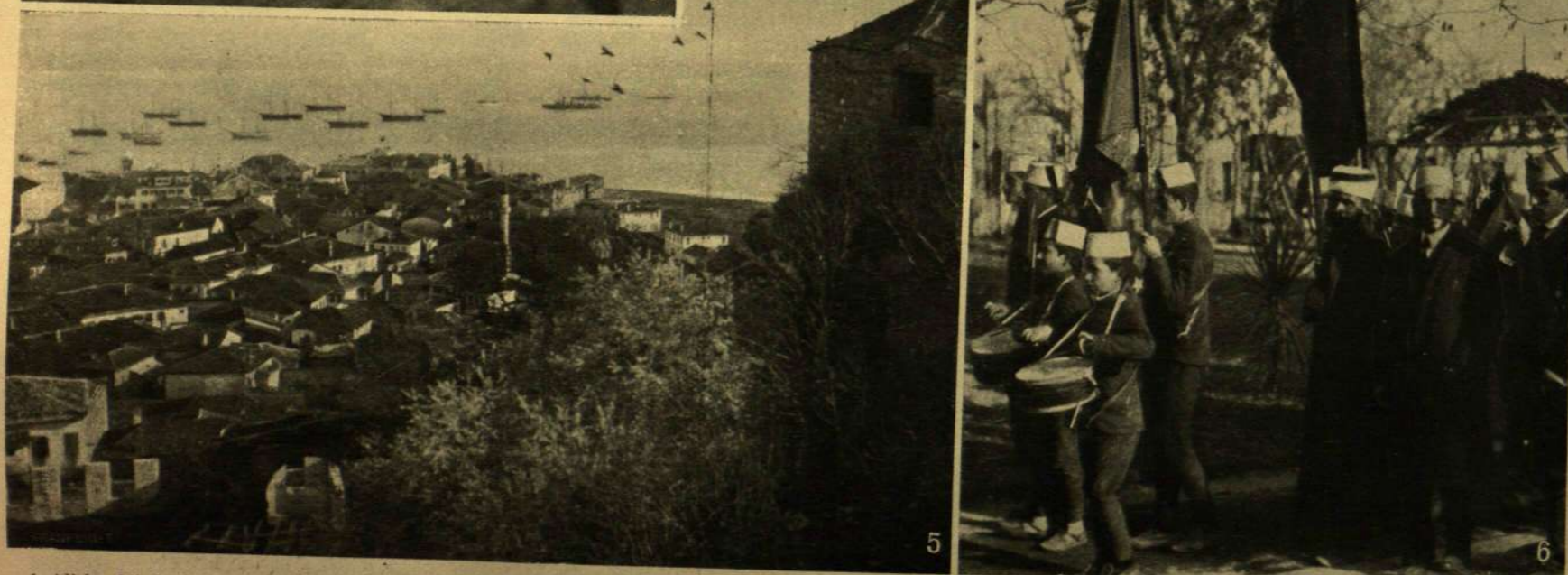
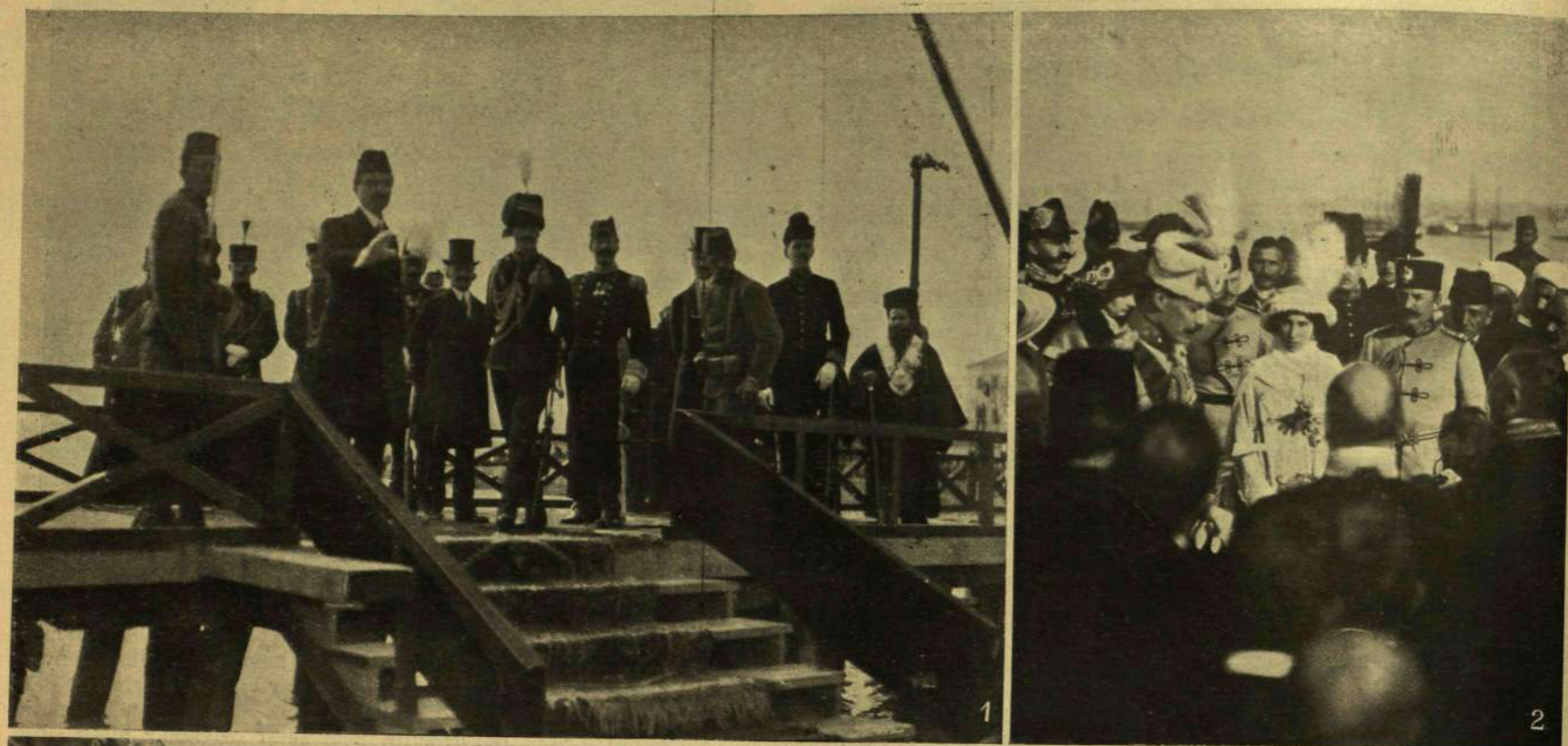
Oh kelet, oh csodás, érthetetlen kelet!

Másnap karavánunk tovább ballagott tűző napfényben, kopár, sivar mezőségeken a szőnyeggyártó Kirsekir városa felé...

Dr. Horváth Béla.

AZ ÚT HADSÍ BEKTAS FELÉ NEVSEHIR ÉS ÜRGÜB KÖZT.

1. Albán előkelőségek várják a királyi párt hozó hajót a durazzói kikötőben. — 2. A nemzetközi ellenőrző bizottság elnöke átadja a királynak az uralkodói hatalmat. — 3. A lakosság hódolása a királyi palota előtt. — 4. Albán testőrség. — 5. Durazzó és erődítményei. — 6. A hódoló menet eleje.

I. VILMOS ALBÁN KIRÁLY (WIED HERCZEG) BEVONULÁSA ÚJ ORSZÁGÁBA. — A „Vasárnapi Ujság” eredeti félvételei.

MEGÉRKEZÉS DURAZZÓBA: A KIRÁLYI PÁR ALBÁN FÖLDRE LÉP.

A KIRÁLYI PÁR ÜDVÖZLÉSE DURAZZÓBAN.

I. VILMOS ALBÁN KIRÁLY (WIED HERCZEG) BEVONULÁSA ÚJ ORSZÁGÁBA. — A „Vasárnapi Ujság” eredeti félvételei.

SZOBOSZLAI GÁBOR.

Oh milyen tisztán emlékszem minden házra, minden eperfára, minden galambdúcra, minden szalmakazalra abból a kis városból, a melyben gyermekkorom könnyű évei elforogtak... hogy látom minden ember arcát, a kit akkor ismertem és hogy hallok minden hangot, a mely akkor a fületem látogatta. Egy fekete szürös alak támolyog elő emlékezetem nyüzsgő piacáról s rekedten kurjant egy régi hang:

— Ééén vagyok Szoboszlai Gábor!

Jön közelébb, de nem egyenesen előre, hanem jobbra botlik egyet, balra tántorodik, azután a feje előre esik, s kettőt-hármat előre bukdacsol, mintha el akarna esni, azután megáll, oldalt dül, a plebános kertjének kőfalához dörzöli magát, újra a járda közepén botorkál, a szüre oldala sárga lett a kőfáltól, megáll, topog egy helyben, mert különben az árokba fordulna. Föltartja a fejét, körülnéz, a jobbkarját előszabadítja a szür alól, rázza a karját s a mutató ujjával megfenyegeti az utcát, mialatt a fekete szür nyomorék lapos újja le s föl hintál:

— Én vagyok Szoboszlai Gábor! É-é-én vagyok...

Közlebb csetlik-botlik a szabálytalan termékből csinált járdán, a csizma orra beleakad a kövek élébe. A csizmáinak az a szürkétlen szürke színe van, mint a régi száraz sárnak, kietta a bőrt a sár, a mi rátapadt, mióta a csizma a vásáros csizmadia sátrából a Szoboszlai Gábor lábára került. A csizma szára puha, mint a rongy, a csizmaszár széle huszáros vágású, de elől legyűrődött már a huszáros rész, úgy csing le, mint a kutya füle. A magyar nadrág is csupa gyűrődés, csupa ránc, a nadrágszára vékony, hát még a lábására milyen vékony lehet a hosszú részeg embernek. Olyan a lábására a csizmában, mint a mozsárúto a mozsárban. A szür baloldalán börtarisznya csüng, az is sáros és egész lapos, nincs abban semmisse. A szűrt a nyakánál elől bőrsatt fogja össze, különben már régen elmaradt volna a szür a gazdjától. Itt áll, vagyis tántorog már előttem Szoboszlai Gábor, látom a képét, ezt az aszalt,

szürke, hústalan paraszt arcot, szürke bajuszával, a melynek éles, hosszú szála összevissza állanak, mint a porban eltaposott búzagalászé. Az orrán van valami szín, de nehezen lehetne eldönteni, hogy kék-e vagy vörös. Rám néz, két kis kékes szemem van, a két kis kék szem fuldoklik a könnyes szemféhéjében, s úgy néz, mintha semmit se látna. Mintha haldokló meredne rám, vagy egy szerelmes nyitotta volna föl a szemét egy boldog csók mélységes kábulata után...

— É-é-én vagyok Szoboszlai Gábor! É-é-én...

Szembemegy a járdán vele egy rendes járási ember, hosszú botját maga előtt jártatva. Kikerüli, elhagyja, Szoboszlai Gábor megfordul, utána topog s emelgeti a fejét:

— Ni, tesvir... hé... ni...

Visszafordul, motyog, indul, valami nótát kezd rini magában, a melynek se szövege, se dallama nincsen. Ez a nóta vonszolja végig az utcán, a sarkon elvész, a piac felől hallik gyenge kukorékolása:

— É-é-é-n vagyok...

Néha éjszaka álmomból ébresztett föl ez a részeg hang, a mely a sötét utcán végig panaszkodott:

— Én vagyok Szoboszlai Gábor!

— Vuh! Vuh! Vuh! — a kutyák a kerítéshez rohantak s végigugatták Szoboszlai Gábor, a ki hazafelé dülöngözött a Kontyoskocsmból.

Lókupez volt Szoboszlai Gábor. Egyszer a nagyvásárbán ögyelegrén, a muzsikáló laczikonyha mögött láttam, a hogy alkudozik egy emberrel, a ki egy kopott szőrű, sebzett oldalú, vén, sovány paraszt-lovat tartott kötőféken. Sok-sok ló volt ott a korláttal bekerített gyepon, meg szekerek, meg oláhezigányok, s két zsandár sétált a nép közt, ragyogó kakastollával s fénylő szuronyával. Szoboszlai Gábor csizmaszárában ostor volt, a balkezével fogta a ló gazdjának a jobbkezt, s a maga jobbkezt magásra tartotta a levegőben, a szemével a másik ember tenyerébe czélt:

— Harminczöt pengő a csikó!

A másik ember lenézett a tenyerébe és csak csóválta a fejét.

— Magyar ember vagy ugyina?

A másik ember engedelmesen bólintott.

— Magyar ember vagy tesvir. Jó magyar ember vagy. Harminczöt pengő lesz a csikó.

A feje le-lebukott, a két csizma lassú csárdást járt a szür alatt. A jobbkeze le-le akart csapni, de a félúton mindig megállott. Dadozva rimánkodott tovább:

— Igaz magyar ember vagy tesvir, hogy az én istenem áldjon meg. Áldjon meg az a jó isten tesvir. Az isten is áldjon meg. Áldjon meg az isten. Mind a két kezével, tesvir. Az áldjon meg, az én jó istenem áldjon meg tesvir.

Egyszer csak belecsapott a másik ember markába, sokáig rángatták egymás jobbkezt, Szoboszlai Gábor nekidült a másik ember vállának, átölelte a nyakát, hurcolta befelé a homályos laczikonyhába, a melynek mélyén három vályogvető cigány muzsikált. A piros kolbász zsirjának susterge, a cigányok cziniczinije, az emberek gajdolása, az asszonyok nyelvése fölött szállott kifelé a vásárba a paraszt kupez részeg rivása:

— É-hé-hé-n vagyok Szoboszlai Gábor!

Egy fényes tavaszi délen, a boldog barangzó alatt a piacon láttam végigmenni Szoboszlai Gábor. Nem ment, czipeltek kétfelől, egy kis öszement öreg asszony, meg egy nyurga, görbehátú, csámpás legény. Aznap sorozás volt a városházán, s a piac teli volt ünneplőrúhás legényekkel, sok legénynek a bokréája mellett összehajtott czédula volt a kalapja pántlikájába dugva, ezek egymás vállára tett kézzel dalolva sétálgattak a városháza előtt. Szoboszlai Gábor kalapja az orrára volt húzva, a karját markoló legényt ölegette csókolgatta, s a hangja panaszosan acsarkodott a piacon végig:

— Nem kellett a császárnak... az én gyönyörű fiam... nem kell a császárnak... ilyen gyönyörű fattyú... te gyönyörű fiam... jaj, jaj, jaj... mér nem kell a császárnak... hej!... hun az a császár...

Az öklét fölemelte, megfenyegette a tornyot, megállott s előre bukott a földre. A kis öreg asszony, meg a csámpás legény fölemelték, hurcolták tovább.

— É-é-én vagyok Szoboszlai Gábor... te császár... hun veszel ilyen katonát te császár... hallod... é-é-én vagyok Szoboszlai Gábor... Szép Ernő.

AZ EGYETEMI IFJUSÁG MÁRCIUS 15-I ÜNNEPE A PETŐFI-SZOBORNÁL.

AZ ARADI POLGÁRI TÜZÉREK

A szabadságharc előtt volt időben a nagyobb városok polgárai szerveztek úgynevezett 'polgári őrhadat'. A város legjobb polgárait állt ez őrhad, melynek külön egyenruhája, tisztikara, katonás fegyverzete s a legtöbb esetben külön zenekara is volt. Nagyobb ünnepek alkalmával katonás sorrendben, zenező mellett felvonultak, Szent István király napján, meg az uralkodó születése napján, a feltámadási és az úrnap búcsújárás alkalmával kivonultak és katonás vezényszóra tett dísz-lövésekkel iparkodtak emelni az egyházi funkciók ünnepélyességét.

Közvetlenül az 1848 előtt való időben Aradon három ilyen polgári őrhad volt. Az első, a legrégebb, úgynevezett 'rácz polgárok' szervezetét még Tökölly Szababász állította fel és az általa építtetett szerb templom felszentelésén tették az első katonás szolgálatot; ruházatukat, fegyverzetüket mind a gazdag Tökölly Szababász készítette és szerezte be s míg élt, mindig ő volt ezen őrhadnak a parancsnoka. Csakhamar azután a polgárság többi része is szervezett ilyen őrhadat, a kiket megkülönböztetésül 'német polgárok' néven neveztek. Ezek maguk szerelték fel magukat, öltöztették nagyon hasonlított az akkor volt rendes katonaság egyenruhájához. Parancsnokuk rendszerint a város polgármestere, tehát az utolsó időben Scherfenéder Ferencz, Arad város polgármestere volt. 1845-ben alakult azután a magyar polgári őrhad, egészen magyar katonaság, a huszárokéhoz hasonló egyenruhában. Parancsnokuk aranygalléros, huszáros egyenruhában, Csernovits Péter volt, a ki segéd-tisztje gyanánt az akkor még ifjú, ma is élő Bohus Zsigmondot vette maga mellé, zenekarát pedig Csernovitsnak kedvencz primása, 'Peti cigány' állította össze s azok is a magyar polgári őrhad egyenruháját viselték. Jól emlékszem, hogy ezen őrhad első kivonulása valóságos esemény volt Aradon és valóságos ünnepélyes felvonulás volt, midőn Szent István napján Csernovits Péter a templom elé vezette

az akkor alakult magyar polgári őrhadat. A 'német polgárok' és a rácz polgári őrhad már akkor fel volt állítva a templom előtt, ezeket tisztjeik csak gyalog vezették, de a magyar polgárokat Csernovits és segéd-tisztje, Bohus Zsigmond, szép csoportos, díszesen felszerelkezett ló hátáról vezették; azonkívül nagyon tetszett az is, hogy a magyar polgárok díszlővései a legskizibebbek voltak, mert daczára annak, hogy ők voltak a legújabb szervezetűek, de az egész majdnem háromszáz emberből álló úgynevezett századnak díszlővései oly egyszerre hangzottak, hogy az akármelyik rendes katonaságnak becsületére vált volna.

De ezen háromféle polgári őrhadon kívül volt Aradon még egy negyedik is. Azokban a békés időkben nagyon kevés létszámból állt az aradi vár helyőrsége. Különösen kevés tüzér volt ott. Időnkint azonban merültek fel olyan alkalmak, hogy egyes díszalkalmak esetén ágyúkkal is kellett üdvölvéseket tenni. A várbán állandóan volt néhány tüzér az ilyen szolgálatra sem volt elegendő és hogy a várparancsnok az ilyen szolgálatoknak is megfelelhessen, nagyon készségesen elfogadta a város egyes polgárainak azon ajánkozását, hogy ők készséggel vállalkoznak szükség esetén a tüzéri szolgálat teljesítésére s hogy ennek megfelelhessenek, szívesen bejárnak időnkint a várba az ágyúkezelés és általában a tüzéri szolgálat megtanulása céljából. Kezdetben csak 20 polgár vállalkozott erre, de lassankint szaporodott azok száma, úgy, hogy 1848 augusztusban már 184 polgári tüzér állt Pfliegl János kapitányuk vezetésével.

A szabadságharc kezdetén a szerb lázadás ellen való küzdelemben ezek a polgári tüzérek igen jó szolgálatot tettek a harcmezőn. Akkor még csak ép hogy megkezdődött a honvédség szervezése, a szerb lázadók ellen a nagyon csekély számú rendes katonaságon kívül leginkább csak az aradi, a békési, a jászún és a debreczeni nemzetőrökből állott a magyar sereg. Az aradi nemzetőrök két századot és egy lovascsapatot, vagyis 158 gyalogos és

24 lovas nemzetőrt küldtek a szerbek ellen, ezeken kívül már hetekkel előbb elment Beeskerekre 36 polgári tüzér a várból kapott hat ágyúval, a Kiss Ernő ezredestől érkezett sürgős felhívásra ismét elindult Beeskerekre 40 polgári tüzér s így a szerb lázadók ellen a harcok kezdetén jóformán csak az aradi polgári tüzérek teljesítették a tüzéri szolgálatot.

Ezt a szolgálatot teljes mértékben elismerte báró Berchtold tábornagyról is, midőn az alvidéki harcokról visszatérve, augusztus 10-én a magyar kormányhoz intézett jelentésében így szól: «A jász és kun, valamint Arad város nemzetőrei hősiességét nem vagyok képes eléggé kiemelni. Készségük és engedelmességük hadi szolgálatra kitünően alkalmasok.» Majd Mécsáros László hadügyminiszter látogatta meg az alvidéki magyar tábor és különösen az aradi polgári tüzéreket dicsérte meg s a hozzájuk intézett dicső beszédben felkérte őket, hogy «ne távozzanak a táborból, mert égető szükség van segítségükre és szolgálatukra mindaddig, míg a magyar tüzérség megfelelő számmal kiképezve és szervezve lesz.» Pfliegl János tüzérkapitány hivatalos jelentést is intézett Arad város tanácsához, melyben tudatja, hogy százada összesen 184 tüzérből áll, a kik közül 64 a csatatéren van és a közelebbi napokban újabb 60 polgári tüzért szándékozik a csatatérré küldeni.

Ámde csakhamar nagy változások állottak be. A császári seregek nyíltan felléptek a magyar szabadság ellen. Az aradi vár parancsnoka, báró Berger tábornok a császáriakhoz állott, követelte az aradi nemzetőrök lefegyverzését, a polgári tüzérek birtokában volt hat ágyúnak a várba való beszállítását és midőn a város ezt megtagadta s az aradi nemzetőrök kijelentették, hogy a várost Berger seregével szemben is meg fogják a császáriak ellen védelmezni, akkor elkezdte Berger a várból Arad várost bombáztatni. Itt azután új feladatok vártak az aradi polgári tüzérekre. Kezdetben csak az a hat ágyújuk volt, melyeket hónapok előtt a várból kaptak, hát ezzel dolgoztak a vár bombái ellen.

AZ ARCKÉP. — Pólya Tibor rajna.

De egész odaadással és egész tudásukkal védekeztek. A várparancsnok hasztalan bombázott, hasztalan követezte a város feladását, a nemzetőrség és a polgári tüzérsegélyesen tartotta magát. Később jöttek Pestről az osztrák osztrák szolgálatban volt cseh tüzerek, de ezek megérkezése is csak anynyiban változtatott a helyzeten, hogy jobb ágyúkat s bombákat hoztak magukkal, a tüzeri szolgálat nagyobb részét azonban az ő megérkezésük után is a polgári tüzerek teljesítették.

És hogy az aradi polgári tüzerek szolgálatára a magyar seregek mily nagy szüksége volt, az csakhamar bizonyult. Az osztrák csapatok az aradi vár ostromának felszabadtására Temesvárról nagyobb csapatot indítottak. Gyalogság, vértess lovasság és nagy tömeg felkelőből álló sereg jött Temesvárról az aradi vár felé. Máriássy János őrnagy, az aradi sereg parancsnoka Kíszentmiklósnál sáncolta el magát, de a túlerő visszanyomta őt s kénytelen volt csaknem rendetlen futással Aradra visszavonulni. A Maros hídjának a védelmére felállított ágyúkat a Pestről küldött cseh tüzerek elhagyták. A mint meglátták az osztrák sereget ben valóságukat és dzsídásokat, átpártoltak az ellenséghez s az ágyúk ügynevezett reguláris tüzerek nélkül maradtak. De ott maradt az ágyúk mellett Kun János, az aradi polgári tüzerek tüzemestere, a ki midőn látta, hogy osztrák dzsídások vonulnak a Maros hídjá felé s a várost elfoglalni akarják, odaállt egymaga az ágyúk mellé s a vele volt Chorin Samu honvéd segítségével töltött, célzott, lőtt és olyan erősen kartácsolt a dzsídások közé, hogy azok tetemes veszteséggel visszafordultak. És így e két derék embernek a működése megakadályozta az osztrák dzsídásoknak Arad városába való bevonulását, a mi a legjobb esetben is egy heves utcai csatát idézett volna elő.

GYERMEKEK MEGKOSZORÚZZÁK PETŐFI-SZOBRÁT, MÁRCIUS 15-ÉN.

Az a Kun János polgári tüzér egy egyszerű aradi polgár volt. A magyarvárosban, Arad egyik külvárosában volt egy szerény kis háza, az üzlete abból állt, hogy minden csütörtökön, mikor a makói zöldségtermelők sok kocsiával hozták a zöldséget Aradra a pénteki hetivásárra, megvett egy kocsi ilyen zöldséget és azt hétközben a napi piaccon feleségével együtt kicsiben árulta. A december 14-én tanúsított hősi viselkedése után néhány nappal a hadügyminiszter honvéd tüzerhadnagygyá nevezte őt ki és mint ilyen, folytonosan részt vett az aradi vár ostromlásában. Ez alatt az idő alatt megszüntette a zöldségkereskedést, de a szabadságához lezajlása után ismét visszatért ehhez a foglalkozásához és még sok éven keresztül volt Arad polgárainak köztisztelőben álló «Kun bácsi»-ja, a mint őt általában mindenki nevezte.

A vár ostrománál a tüzeri szolgálat nagy részét a polgári tüzerek látták el. Az ágyúzás akkor Aradon olyan megszokott dolog volt már, hogy a közönség ágyúzás közben is ott járt a Maros partján s élénken társalogtak tü-

zér polgártársaikkal. Egy ilyen alkalommal történt, hogy Tones Ferenc, a Tones és Freiberger «Fekete kutyához» címzett, ma is fennálló fűszer-nyagkereskedés egyik tulajdonosa azt mondta a Limbek József, Paulus Antal és Eisztelener János polgári tüzereknek, hogy ha az általuk kezelt ágyúból lelővik a vár ormán nagy árbocon lengő fekete-sárga zászlót, három üveg pezsgőt hozat ki a részükre. A három polgári tüzér vállalkozott és Eisztelener tüzemester célozott s a negyedik lövésre a zászló árboznyele derékon törve, a fekete-sárga zászló a vár sáncába hullott, a mit nagy éljenzés követett, Tones pedig egy egész kosár pezsgőt hozatott ki s a 25 üveg pezsgőt a szolgálatban volt polgári tüzerek nagyvígvan fogyasztották el.

A február 8-iki aradi csatánál is a várost az ellenségtől visszafoglaló és a tiszterre nagyobb számú ellenséget a városból kiverő Asztalos Sándor három ágyújánál is polgári tüzerek teljesítették Günther Ágoston vendéglős és Schmidt cipészemester vezetése alatt a tüzeri szolgálatot és az ő értelmes tüzeri működésüknek nagy része volt abban, hogy Asztalos Sándor alig ezer emberből álló maroknyi serege, a várost már elfoglalva tartó csaknem tízezer főnyi rendes katonaságból és szerb felkelőkből álló osztrák sereget a városból kiverte.

Akkor ilyen idők voltak. Jó azokra a Nagy Időkre néha visszaemlékezni. Nagyon találó mondás az, hogy akkor jóformán a földből nőttek a hősök. Most csak hosszú tanulás, gyakorlatozás után lesz a «hivatásos» katona használható tüzerre, akkor az egyszerű polgárok az öreg Kun bácsi és társai fényes tüzeri szolgálataikat teljesítették. A lelkesedések, a szabadság szeretőnek, a népszabadság kivívására irányuló törekvésnek valóban csodátevő ereje van! . . .

Dr. Oláh Gyula.

LILJECRONA OTTHONA.

Regény.

(Folytatás.)

Irta Lugerlőf Selma. — Svéd eredetiből fordította L. B.

A nagynéni felelni akart, de nem volt rá ideje. Bizony nagyon csodálkoztak ezen és talán okuk is volt rá. Tudták, hogy a milyen lakást ők adnak a papnak és a mennyi fizetést az tőlük kap, azért nem kaphatnak más lelkész, csak olyant, a kinek már nincs más választása. És a midőn látták . . .

Itt félben hagyta a derék legény, mert nem tudta hirtelen, hogyan folytassa, de a nagynéni közbevágott:

— Mert látták, hogy ez a pap nagyon is fiatal és derék ahhoz, hogy hozzájuk kerüljön.

Erre aztán gyorsan folytatta. «Na, mert látták, hogy nem vagyok tehetetlen öreg és bár nem értették, a mit mondtam, mert svédül beszéltem, de hallották, hogy tudok beszélni és énekelni. Erre megegyeztek, úgy az asszonyok, mint a férfiak, hogy én azok közül való vagyok, a kik azelőtt nagy ablaku és magas szobájú papházban laktak és sohasem kerültem volna közéjük, ha valami hibát el nem követek.

— Bajos is volt valami mást gondolniok.

— Hát az meglehet. És egyik sem mehetett le a svédkehez medve és báránybort eladni, a nélkül, hogy meg ne bízták volna, kérdés-ködjék csak utána, mi hibát követett el a papjuk.

Felugrott a székéről és ismét föl-le járkált. Még most is annyira fölingerelte a dolog. A nagy-

néni azonban csak nevetett és kérdezte, hogy megtudták-e valamit a kiküldöttek.

— Ah! Mit tudtak volna meg? Mikor visszajöttek, egyik sem hallott mást, minthogy a saját kérésre küldtek ki Finnerudba.

A finn asszonyok és öregek tehát ép oly okosak voltak, mint azelőtt. Sehogysem tudták megérteni, hogy ő önként jött hozzájuk, a kik el vannak hanyagolva és elhagyatva, elszakadva élnek saját népüktől. Valami más okának kellett ennek lenni.

— Látja, hogy milyen okosak ott fent azok a finnek. Nem lehet azokkal csak úgy elbánni.

— Midőn egészen megbizonyosodtak, hogy semmi rosszat el nem követtem, akkor végre elhitték. De előbb nem nyugodtak, míg a saját fejükkel magyarázatot nem találtak rá. Azért mentem csak hozzájuk, hogy gyakorlatot szerezzek hivatásomban. Bizonyon itt hagy majd, ha már egészen otthonosan érzi magát a szöszéken!

— És ebben is csalódnok kellett!

— Bizony csalódtak, mert tizenegy évig maradtam ott. — Erre bosszusan nevetett. — De még ma sem hagyták abba a találgatást. Nem akadt ott az egész vidéken egy úri ember és ha panaszkodtam volna az elhagyatottságom miatt, akkor megértették volna. Ha bezárkóztam volna a házamba a könyvemmel, azt értették volna. De egy olyan pap, a ki mindig kint járt és a ki megelégedett, ha csak finn parasztokkal érintkezett! A ki tudni akarta, hogy mint kaszálják a fűvet, mint égetik a mohost

és. a ki velők ment vadászni, ezt a papot sehogysem tudták megérteni.

Most megint fordult egyet a székén, úgy hogy szeme összetalálkozott a Maja Lizával. Azután megint folytatta a beszédét a nagynéni felé.

Midőn már néhány éve volt Finnerudban, egy vasárnapon elkezdett fűnnül prédikálni. Valamennyien sirtak a templomban, annyira meg voltak hatva. Eszükbe sem jutott ezen gondolkodni, míg az istentiszteletnek vége nem volt. De alig jöttek ki a templomból, megkezdődött a régi nóta. Ugyan mit akarhatott a lelkész, hogy fűnnül beszélt? Elmentek hát Péterhez, a ki szolga volt a paplakban és megkérdezték. Nem tudja, hogy tán új lakást akar a lelkész? Péter nem vett észre mást, mint hogy a lelkész meg van elégedve a lakásával, a közönséges finn kunyhóval, melyben csak egy helyiség van és a tüzhelynek nincsen kéménye, hanem ki kell nyitni olykor a tető-ablakot, hogy kiszálljon a füst. Fejesőválya elmentek tehát. Az ember belefáradhat az ilyesmibe, vagy nem?

— Tudja meg, lelkem, hogy mi sem voltunk itten mindig olyan barátságosak az idegenekkel szemben.

Nem tudták felfogni azt az egyszerű dolgot, hogy az ember jót akart velük! Akkor lettek volna megelégedve, ha szomorú képet vágott volna, mert szép ifjúságát itt kell elfejezérelnie a finn parasztoktól közt. De nyugtalanok voltak, mert megelégedettnek és vidámnak látták.

Egyszer megbeszélte néhány finn gyerekkel, hogy majd eljönnek hozzá és megtanulnak

svédül olvasni, hogy ne legyenek olyan járatlanok, mint a szüleik, mikor gyűlésre és vásárra mennek le a svédkehez. De midőn a finn öregek és asszonyok meghallották, hogy a gyerekek svédül kezdenek beszélni, a régi nyugtalanosság újra föllobbant. Ismét elmentek Péterhez. Talán nagyobb fizetést akar a lelkész? Péter azonban azt mondta, hogy a lelkész meg van elégedve a fizetésével, a mi pedig nem volt nagyobb, mint a mennyit egy szolga kap akármelyik svéd parasztnál. Péter volt az egyedüli köztük, a kinek volt egy kis esze.

Ugyanaz történt, mikor len-termesztésre tanította meg a finn asszonyokat. Velők ment, megmutatott mindent, maga vetett, gerebenezett és tiltott. De mikor már annyira ment, hogy a saját lenjüket szöheték a kunyhókban, újra föléledt a régi nyugtalanosság. Miért tanította meg őket a lelkész lent termesztési? Sehogysem tudták megérteni. Megint csak Péterhez kellett tanácsért menekülnök. Talán csak nem akar a lelkész új utat a lakásához? Péter azt felelte, hogy a lelkész meg van elégedve az úttal, a milyen most, pedig annyira dombos és kátyus volt, hogy kocsival alig lehetett rajta menni, csak tél idején.

Persze, persze, ez bosszantó volt, jegyezte meg a nagynéni. Ezért kerestt hát másutt állást?

Ez is hozzájárult. Nagyon elkésértette, hogy nem tudta megnyerni a bizalmukat. De leginkább az volt, hogy az anyja és a rokonok elárasztották könyörgéseikkel. Ők is ép oly makacsok voltak, mint a finn parasztokt. Örökösen irtak neki, hogy ne játssa el életét. Csalogatták, hogy keressen délen egy állást, mihelyt valami tisztességes paróchia megürül. Bármennyire is megunta ezt már, még sem sokat törődött vele, mert munkáját be akarta fejezni. Midőn azonban Sjöskoga . . .

Hirtelen elhagytott és odament a papkisszony elé és ránezett.

De olyant mint ő, mondta gondolkodva, sohasem kaphatna feleséget, ha Finnerudban marad.

Világos, hogy arra gondolt, milyen szép. De többre, semmire. Úgy nézett rá, mint valami élettelen képre. Még édes anya sem fedezhetne fel ezen pillantásban némi gyöngédséget. Azután hirtelen folytató gondjainak elbeszélését.

Midőn az öreg esperes, Cameen, Sjöskogában meghalt ezen a nyáron és üresen maradt a paróchiaja, akkor eszébe jutott, hogy kérni fogja. Úgy gondolta, hogy már a kérelemmel is örömet szerez anyjának, mert attól úgy sem kell tartania, hogy valami sikere lesz. Sjöskogát mindig valami öreg professzornak szokták adni, a ki egyenesen a királytól kérte. Azután meg kíváncsi volt, hogy mit szólnak majd ehhez Finnerudban. Az egész inkább csak tréfa volt, midőn papirjaival leutazott Karlstadba.

Az egész úton tépelődött. Hátha majd gúnyt űznek belőle. Merész dolog volt egy finn lelkészről egy ilyen nagy eklézsiát kérni. De azért azt gondolta, mégis csak elmegy Karlstadba, ha már iton van. Addig nem adja be az iratait, míg meg nem tudja, hogy kik kérvényezték.

Az út tovább tartott, mint gondolta és épen egy órával a határidő letelte előtt érkezett be a városba. Csak annyi ideje volt, hogy lovát az istállóba köthette, azonnal sietnie kellett föl a konzisztóriumba.

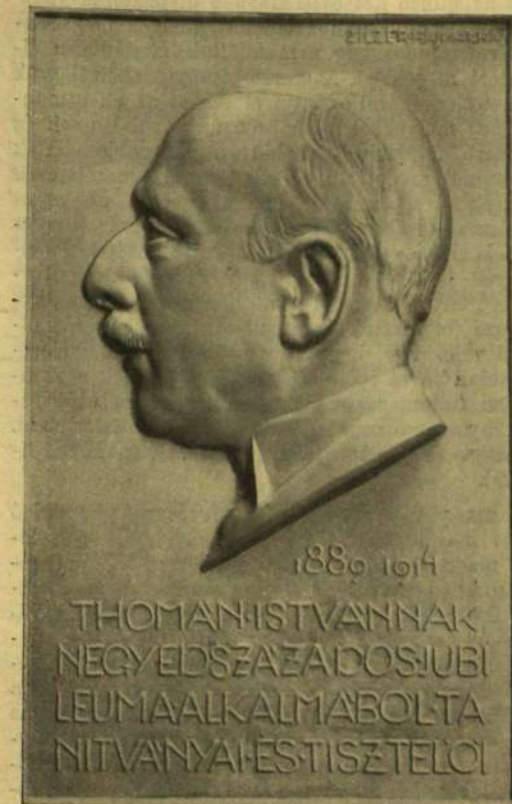
Midőn a léposhöz ért, megbánta az egész dolgot és vissza akart fordulni.

De a konzisztórium jegyzője jó barátja volt és ha már itt van, bemegy hozzá és köszönti. Sjöskogát meg sem említi. Azt mondja, hogy anyjával akar találkozni Karlstadban.

Alig dugta be a fejét az ajtón, már is oda kiáltotta a konzisztórium jegyzője: «Itt jön végre valaki, a ki Sjöskogát kérelmezi! Az egész idő alatt vártam rád, testvér.»

Először azt gondolta, hogy csak tréfálkozik és megmondta neki, hogy az anyja elibe jött a városba. Hogyan jut eszébe, hogy ő Sjöskogát kéri? Csak nem olyan bolond, hogy ne tudná, hogy Sjöskogát a király ő felsége szokta odaadományozni valami öreg upsalai vagy lundinak.

«Úgy látszik, mindannyian ezt képzelték — mondta a jegyző. — Olyan bátortalanok vagyok, hogy senki sem meri kérelmezni. De most más idők járnak, nem úgy, mint mikor az előbbi király élt. Örülök, hogy eljöttél testvér, mert eddig még csak két kérvényt kaptam. Egyre

THOMÁN ISTVÁN ZONGORAMŰVÉSZ, ZENEAKADÉMIAI TANÁR PLAKETTJE. — Zilzer Hajnalka szoboroméve.

még föltétlenül szükségünk van. Elő csak a papirokkal!»

Igy csalogatta ki a kérvényét. Midőn hazament, még egy pár napig tépelődött, hogy lesz-e valami eredménye. De azután ismét belejött a rendes kerékvágásba és elfelejtett mindent, midőn egy szép napon írást kapott a konzisztóriumtól. Harmadiknak jelölték és néhány hét múlva le kell mennie Sjöskogába próba-prédikációt tartani.

Egy pillanatig sem örült ennek. Szívesen visszavette volna a kérelmet, de nem tette, nehogy azt mondják, hogy nem mer prédikálni olyan egyházban, a hol sok a gazdag paraszt és az urinép. Margreta néni jól tudja, hogy régi pap-nemzettségéből való. Nem akarta, hogy azt higgyék, hitványabb az apjánál, meg a nagypapjánál. Így hát megtartotta a próba-prédikációt és a hallgatóság meglehetősen mehatottsággal ült a templomban. De nem tudta, hogyan vezelkedtek. Boldog volt, mikor hazért. Most hát vége az egész históriának. Karévszon előtt azonban értesítést kapott, hogy megválasztották és hogy valamennyi szavazatot ő kapta.

Mindezt olyan gonddal arczal mondta, hogy Margreta néni fölcazagott.

Ha nem akarta, lemondhatott volna? Hiszen meg is próbálta először, de akkor maga a püspök irt és figyelmeztette, hogy maradjon meg, mert nagy reménye van, hogy ki is nevezik. És midőn az anyja értesült a dologról, azonnal irt, könyörgött, hogy ne dobja el magától a szerencséjét. De nemcsak az anyja, hanem a bátyjai, nővérei és unokahugai. Nem is tudta, hogy ilyen nagy rokonsága van.

— Igazuk is volt! Csak nem maradhat . . . De félbeszakította. Fel-le szalagált a szobában és szinte tragikomikus mozdulattal szorította éklét homlokához. Oh azok az áldott finn paraszto! Tudja Margreta néni, mit csináltak? Midőn meghallották, hogy elköltözök, fatörzseket vágtak az erdőben és odavitték a paplakhoz, hogy új lakást építsenek. A fizetést ugyan nem emelték, hanem másképp csinálták. Egy napon iramszarvasbort talált a szánkójában, másnap egy bődön zsirt az ajtaja előtt. Egyik sem szolt egy szót sem, ha találkozott velők, de midőn a szöszéken állt és úgy a nagyok, mint a kicsinyek részegették tekintetüket, akkor megértette, hogy ezt gondolják magukban: «Csak nem akarsh elhagyni bennünket? Akkor jobb lett volna, ha sohasem jöttél volna hozzánk.»

Most tudta meg végtére, hogy meg akarják tartani. Odament a nagynénihez, leült mellé és megfogta kemény, munkás kezét. «Gondolja csak, Margreta néni — szolt lágyan és bensőségesen, hogy úgy a nagynéni, mint Maja Lizának, kony szökött szemébe, — ha most jönne valaki és azt mondaná, hogy egy nagy

udvarházba költözködhetik oly föltétel alatt, hogy ezt az udvart és mindent, a mit egész életében dolgozott, elhagyja! Mit csinálna akkor?»

Hogy mit akart felelni a nagynéni, azt nem tudjuk, mert Maja Liza nem tudta tovább visszatartani magát. Az izgatottságtól kigyúlt arczal odarohant a lelkészhez és remegő hangon mondta, természetesen ott kell maradnia Finnerudban. Miért menne Sjöskogába? Ott már meglesznek nélküle is. Ha már ennyit tett a finn parasztokért, hogy gondolhat arra, most otthagyni őket!

Még tovább is szolt volna, ha valaki ki nem nyitja az ajtót. Hirtelen abba hagyta, bár nem volt édes anya, hanem csak az egyik szolgáló, mégis annyira megzavarodott, hogy nem tudta tovább folytatni.

Az ifjú lelkész megértette a gondolkozását. Fölugrott és elébe ment. Kitérte karját. Úgy látszott, mintha meg akarná ölni, de csak a kezét ragadta meg és megszorította. «Maja Liza kisasszony, legkedvesebb Maja Liza kisasszony! — mondta nagy melegséggel. — Maja Liza kisasszony az első, a ki igazán azt hiszi, hogy hasznosat műveltem odafent. Szívükből köszönöm. Persze, persze, hogy . . .»

De épen akkor hagyta abba, mikor igéretet akart tenni. A szó a torkán akadott, keze megrezzent és a papkisszony csodálkozva nézett az arczába, melyet erős indulat szántott végig. Elfordult, végig ment a szobán és midőn visszajött, meghajtotta magát előtte és az izgatottságtól bizonytalan hangon mondta: «Le fogok mondani, ha tudok. De ha nem tudok, ennek Maja Liza kisasszony lesz az oka.»

A henriksbergi kovács.

Egész nap csak egyetlen egyszer nem gondolt Maja Liza édes anyára, mikor este ő, Liljecrona lelkész és az egész háznép körülültek a nagyszobában a lobogó tüzet és hallgatták a magas, sötét henriksbergi kovácsot, a mint nekidölvé az egyik szekrénynek hegedült.

Oly szép volt mindez, hogy Maja Liza megértette, miért éri magát jól a nagynéni, mint egyszerű parasztasszony. Micsoda boldogság ez itt ülni esténként a hasábtűz mellett a férjével és a cselédséggel, kiki a maga munkájával, mindnyájan kedélyesek és szívesen beszélgetnek. Itten a szolga szoba áll a házigazdával és a háziasszony a szolgálóval, nincs különbség köztük. Ej, talán olyan nagy szerencse országunknak lenni és megpróbálni felülemelkedni a tömegen? Ugyan és mit nyer az ember vele, mint elhagyatottságot és szomorúságot?

Lesz-e ily biztonság és nyugalom, mint ebben a régi paraszt udvarházban? Maja Liza bizonyon azt akarta mondani, hogy az ember itt közelebb van a földhöz, mint bárhol, hogy itt biztosabb talajon nyugszik és nincs kitéve annyi változásnak.

Istenem, kint a nagyvilágban, mennyi változás, mennyi veszély! Most, hogy a sötét kovács játszott, eszébe jutott, a mit ma hallott a henriksbergi hámor felügyelőjéről, a ki szintén nagy muzsikus volt.

Liljecrona lelkész beszélte ezt el az öccséről. Egész nap várta őt Svanskogba és bizonyára azért emlegették annyit.

Maja Lizának megvolt az az elégtétele, hogy a szép lelkész, a ki kezdetben csak úgy nézett rá, mint valami bábura, attól a percztől kezdve, mikor bátran a szemébe mondta, hogy maradjon csak Finnerudban és ne gondoljon Sjöskogára — alig beszélt mással, csak vele.

Bizonyára észrevette, hogy ő már nem valami apróság. Bár nem nézett úgy rá, de a helyett egész délután vele beszélgetett és ez nagyon kellemes volt, mert a finnerudi lelkész kedves, természetes és nyiltszívű ember volt. Épen olyan könnyen ment, mint mikor édes apával beszélget.

Ebédután magával vitte sétálni, mert ő nem tud egyfolytában annyit ülni és fel-le sétáltak az országúton, míg beesteledt és az öccséről beszélgettek.

Liljecrona épen olyan régi papfamiából származott, mint ő. A mint ő eldicsekedhet vele, hogy az anyja, a nagyanija és a szépanyja ugyanabban a házban voltak tiszteletes asszonyok, úgy ő azzal dicsekedhetett, hogy az apja, a nagyapja és a széppapja egymásután voltak esperesek ugyanabban az eklézsiában.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

König Gyula posthumus könyve. Nincs még egy esztendeje, hogy König Gyula, a magyar tudományosság legelső kitűnőjeinek egyike meghalt; emléke még frissen és melegen él mindazokban, a kik ismerték, a kik közel állottak hozzá s a kik tanítványai voltak. A vesztését, melyet idő előtti halálával szenvedett szellemi életünk, mindennél jobban érezteti most, halála után megjelent könyve, utolsó munkája, a melyvel úgyszólván élete utolsó órájáig foglalkozott s a mely most úgy hat ránk, mint szellemének utolsó, hatalmas fellobbanása. A tudományának nagy szerencséje, hogy ezt a könyvet szerzője még teljesen elkészítette s csak utolsó fejezete maradt töredékben, de abból is csak néhány lap hiányzik, úgy, hogy a munka teljesnek tekinthető s most így lát napvilágot, a hogy szerzője megírta. Fia, dr. König Dénes műegyetemi tanár, a kire a sajtó által rendezés feladata kegyeletes örökségében hárult s a ki ezt a feladatot nagy gondnal, szeretettel és apja művének congeniális megértésével végezte, mindennemű hozzáadás vagy kiegészítés nélkül adta ki a könyvet, úgy, a hogy König Gyula kéziratban hátrahagyta. A könyv tehát a nemes emlékezetű tudós szellemének, gazdag és tartalmas szellemnek teljesen hű tükrö. Tekintve, hogy tárgyánál és tartalmánál fogva a tudomány minden nemzetbeli művelőjéhez szól, szerzője német nyelven írta a munkát. Címe: A logika, aritmetika és halmazelmélet új alapjai. (Neue Grundlagen der Logik, Arithmetik und Mengenlehre). Tartalma a matematikai tudomány legmagasabb régióiból való, a hol a matematika már a filozófiával érintkezik s a filozófiai eszmék fejlődésére van hatással. Tártya és eszmetanem sokkal elvontabb és behatóbb tudományos előismereteket feltételez, semhogy fogalmat lehetne adni a laikusnak róla. A könyv fő tárgya annak szemléltetése, hogy a logika nem vezet ellentmondáshoz. Hangsúlyozza a szemléltetés szót: nem logikai dedukcióval, hanem ennél primitívebb lelki folyamattal, t. i. közvetlen szemlélet által jut az ember a logika ezen ellentmondásnélküliségének «evidenciá»-jához. A szerző t. i. lényeges különbséget lát a «bizonyítás»-nak nevezett eljárás két momentumta között, t. i. egyrészt a logikai dedukció, másrészt az alapul vett «gondolkodási tartomány»-on tett közvetlen szemlélet között. A könyv az ellentmondásnélküliség ezen közvetlen szemléltetését a logikán kívül az aritmetikára és halmazelméletre is keresztülviszi. A halmazok elméletére nézve az annál fontosabb,

mert az utolsó két évtizedben e diszciplina valóban ellentmondásokhoz vezetett, melyek megszűntetésére mindezekig nem találtak általánosan elfogadott megoldást. A szerző bizonyos absztrakciók kihivetlenségével osztja el ezeket az ellentmondásokat, melyeket különösen az angol Russell és Poincaré foglalkozott behatóan. E problémáknak köszönheti eredetét a «Neue Grundlagen». S ezek vezették el a szerzőt a logika egészen új, «synthetikus» felépítéséhez, melynek a fentemlített megkülönböztetés egyik jellegzetes tulajdonsága. Tudományos körökben máris nagy érdeklődés nyilvánul a könyv és eszmái iránt, a legelőkelőbb matematikai folyóiratok és társulatok készülnék foglalkozni vele, úgy, hogy König Gyula eszmái előreláthatóan rövid idő alatt tárgyaivá lesznek a nemzetközi tudományos diskusszióknak, a melyből tudományosságunknak új dicsősége fog származni. A könyv Leipzigben jelent meg. Veit és Társa kiadónál.

A magyar impresszionista festészet. Az utolsó 30 év magyar festőművészete, melynek értékelése ma még nincs meg a kellő távlat és elfogulatlanosság, bizonyára a legmozgalmasabb volt, melyet festészetünk valaha átélt. Nemcsak a művészek száma szaporodott meg szinte hihetetlen módon, hanem útjaik is szerte-szétjellel ágaztak. Művészeti forradalmak nem mennek ritkaságzámába a művészetek történetében, de rendszerint egy eszme jegyében, egy bizonyos irány ellenhatásaként folytak le s mihelyest czéljukat: a közönség meghódítását elérték, csöndes hőmpölygésű hatalmas folyáshoz hasonló lassú fejlődésben várják meg egy újabb forradalom kataraktusait. Az utolsó évtizedek azonban sziklát szikla után gördítettek a csendes fejlődés elé s a ki az impresszionizmus széles térfoglalásából arra mert volna következtetni, hogy ez az az irány, mely egy hosszú korszak festészetét lesz hivatva jellemezni, álmálkodva szemlélhette új és új irányok lábra kapását. Apró monographiáktól eltekintve, Rózsa könyve az első összefoglaló kísérlet e korszak magyar festészele történetének megírására. Nem próbálja az átértelt kort az egész fejlődésbe beleállítani, de helyes, hogy nem teszi, mert ennek az ideje még nem érkezett el. A megértés és congeniális kortárs szemével és hangján látja és bírálja meg a festőket és képeiket. Műve nem tulajdonképeni kritikai mű, melyben festők felett ítéletet akarna mondani, inkább az impresszionista festők házi historikusának érzi magát, ki mindgyükük fejlődését ismeri, diadalainak és kudarcainak szemtanúja volt, vagy legalább is szem-

tanultól értesült mindenről, a mit mond. Rózsa előadás módjára anekdotikus, de anekdotái jellemzőben mutatják be a kort és az embereket, mint sok adat száraz összehordása tette volna. Minthogy a szerző nem magas piederástalra helyezkedve ítélik, hanem jobbra csak azokról szól, kikről lelkesedik, nem árt könyvének az a véges-végig elragadtatással feltett hang sem, mely, minthogy a bombasztika nem igen szokott átcsapni, inkább könyvének igen szimpatikus vonása. Érezzük, hogy olyan ember írása, kinek megadottt őszintén lelkesedni azért, a mivel foglalkozik.

A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, március 22-iki számába Benedek Elek és Endrődi Béla irtak verset, Nagy Endre kedves történetekét mond el Prutyiról, Sebők Zsigmond folytatja Az arany cipő, Benedek Elek Oh, szép ifjúságom című regényét, Szemere György folytatja Egy szinész története című novelláját, Voit Ervin szép képet rajzolt, Gedő Lipót mulatságos verses elbeszélést irt — kacagatót képekkel — Kerekes Miskáról, Zsiga bácsi kedves mókát mond el. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szán gazdag tartalmát. A «Jó Pajtás»-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedrőve 2 korona 50 fillér, fél-évre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utca 4).

Új könyvek. A magyar impresszionista festészet. Irta Rózsa Miklós. Budapest, Pallas, 1914.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlelbbi napokban: Id. PAF KÁROLY, református lelkész, 84 éves korában Beregrákoson. — KÜRTHY ISTVÁN, ref. lelkész, 81 éves korában Dunaföldváron. — GRÓF BETHLEN EMIL, 76 éves korában Salzbürgben. — NEDECZEY NEDECZEY JENŐ, földbirtokos, volt országgyűlési képviselő s Zalamegye nemesi választmányának tagja, 74 éves korában Feketekastélyon. — ZAHORAY EDE, volt honvédszázados, 74 éves korában Budapestén. — Id. DOCTOROS SÁNDOR, Sopron vármegye nyug. árvasszéki úlnöke, 72 éves korában Budapestén. — PELSŐZSI BÁRÓ HÁMOS LÁSZLÓ, nyug. főispán, volt országgyűlési képviselő, Gömör megye törvényhatósági bizottságának tagja, 67 éves korában Budapestén. — BERZEVICZI és kakaslonnizci BERZEVICZY

IGNÁCZ, földbirtokos, 67 éves korában Berzevicián. — KEPLER JÁNOS, székesfehérvári kanonok, 65 éves korában. — LÁNCZY GÉZA, miskolci királyi alügyész Rimaszombatban. — HUGL GYÖRGY, székesfővárosi polgári iskolai tanár Budapestén. — SZTRILICH JÓZSEF, nyug. honvédeztárs Budapestén. — WELSON FERENCZ, cs. és kir. katonai goldszám-tiszt, 42 éves korában Budapestén. — GOLD ISTVÁN, nyug. miniszteri főszámtanácos Budapestén. — HEGEDŰS GÉZA, a Krasznamegyei Takarékpénztár pénztárosa, 45 éves korában Szilágysomlyón. — GLOS ERNŐ, királyi főügyési helyettes, a pozsonyi ügyészség vezetője Pozsonyban.

ÖZV. KNYAZOVITZKY JÓZSEFNÉ, szül. Misutta Anna Pozsonyban. — ÖZV. felsőbíró ZARKA DÉNESNÉ, szül. Tarczay Lenke Budapestén. — ÖZV. alsó-domborui ZALÁN LIPÓT JÁNOSNÉ, szül. Königsberger Hermina, 56 éves korában Budapestén. — WOLFF KÁROLYNÉ, szül. Rött Paula, 37 éves korában. — ZSAROLYANI MÁRTON ERNŐNÉ, szül. Brósz Lenke, 20 éves korában Kassán.

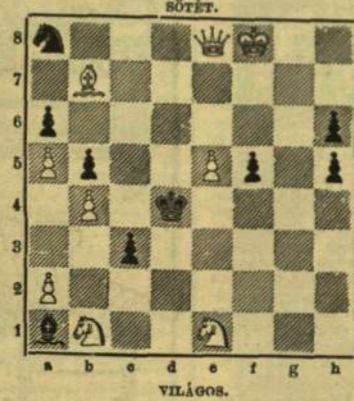
EGYVELEG.

* A világ legrágább piacza. Bolíviában (Dél-ameriká) a legnagyobb városok egyike Paz de Ayacucho, a Cordilla-hegység lábánál. Ez a város, bár nem igen hallani róla, mégis nevezetes, mert az egész világon sehol sem oly drága az étel, mint ott. Piaczán egy tyúknek a mi pénzünk szerint 20 korona, egy tojásnak 50-60 fillér, egy kiló lisztnek 2-4 korona az ára. Egy üveg sör Paz de Ayacuchoban 8 koronába, egy üveg asztali bor 15-20 koronába kerül és a többi élelmi-cikk szintén hallatlanul drága. De ennek megfelelően nagy a jómód is ebben a városban: mintegy stíveszer lakosa közt nincs olyan család, a kinek 15-20 ezer koronánál kevesebb volna az évi jövedelme. Csak az odavetődő idegenek panaszkodnak a drágaság miatt, az ottlakók nem.

* Új expedíció a Himalájába. Dr. Filippo di Filippi, a ki az abruzói hercegnek kutató utazásában kísérője volt, tudományos expedíció tervet a Himalája nyugoti részébe, Kara korumba, a melynek vidékén még kevés európai járt. Az expedíció Kaszmiron át akar a Himaláján keresztül Baltisztánba, onnan Ladakba és a chinai Turkesztánba jutni és főleg a meteorológiai viszonyok tanulmányozására fekteti majd a súlyt, a mely célból néhány száz sárkányt visz magával. Az expedíció költsége 250,000 líra, a melyből 150,000 már együtt van.

SAKKJÁTÉK.

2892. számú feladvány Heathcote G-től London.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2889. számú feladvány megfejtése Dr. Frankenstein J.-től.

Világos. Sötét. Világos a. Sötét. 1. Fg5-e3 Kd6-e7 (-e5 1. ... Kd6-d5 2. Vg1-g6 stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Ludányi Antal. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör» (Budapest) — Németh Péter (Csongor). — Kintig Róbert (Fakert). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Székely Jenő. — Mészey József. — A «Győri Sakk-kör» (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Kálcai Katholikus Kör». — A «Dunaföldvári Egyleti sakk-kör» — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» —

A «Csengeri Kaszinó» — Liebel Dávid (Bajmok). — Lustyk János. — Szivák János (Alberti-Isra). Patkó Imre (Talpas). Szántó Izidor és Rónai Ignác (Zombor). — Moinár Henrik (Sopron). — János István (Annafalu). — Kiss Gábor (Nyíregyháza). Timár Mihály (Endrőd).

Szerkesztői üzenetek.

Magyar, közel a véz. Ébredj magyar stb. Nagy hangú, üres frázisokat ismét, a melyeket már rég elkoptatott nemesak a költészet, hanem a prózáé beszéd is.

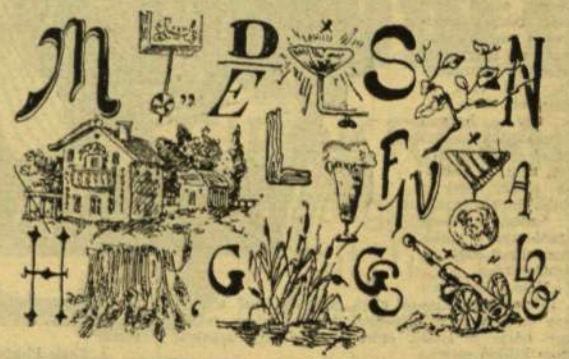
Hajnali vágy. Feltámadás. Végrendelet. Meglehető zavaros mind a három, a mondanivalójuk nem elég súlyos a s nyelvének nincs semmi zengése.

Álmok. Nincs semmi mondani valója, a vers úgy-szólván teljesen tartalom nélkül való, a szavak nem hordanak magukkal gondolatot.

Az éjlekek lovagja. A szekerek stb. Valamennyi tele van reminiscenciával, még a hangját is másfél veszi kölcsön.

Visszavárom. Minek szeretél meg stb. Hogy van-e tehetsége, azt kezdő fiatal embernek sohasem lehet biztosan megállapítani, ezt csak az idő s a fejlődés mutatja meg. Verseiben vannak tetsetősebb passzusok, de egyik sem kész költői munka.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 8-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Egymásnak temertelt szivek.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11. Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SALVATOR SCHULTES ÁGOST. A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás, vese- és hólyagbetegségek, köszvény, cukorbetegség, vörheny, élesztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása.

Schweizer's Selymet. Vegyen Schweizer's Selymet. Kérjék minit a mi ajándékalakból fekete, fehér, vagy színesben: czipő, laposbőr, kínos, színes, muszlin stb. mérete 120-cm. szélesség, méterje K. 1.50-től kezdve, bármely ruháknak, és blúzoknak, plüss, kabátoknak és kópányoknak, valamint blúzok varrásánál és ruhák valódi gyártásához hasznosulhat. Kérjék, és selymekben. Mi csakis kereskedési asszisztent selymeszövőket árulunk, közvetlenül magánáruknak, pótlaköltés, és vámszentesen a hához. (Dupla levélbír.) Schweizer és Társa, Luzern U 23 (Svájc)

EGY EMBERT KERESSEK. AKI NEM VISEL. PALMA KAUCSUK-CIPOSÁRKOT. A prima kaucsuk cipősarkok királya.

CZIMBALOM. Legújabb szab. acélszerkezettel részlete s. Csodálatos, tiszta és beszédhangú gramofon gép 25 K s feljebb. — Hozzá: Fedák Sándor, Király, Rózsa, Berce, Bondi, Csaruzától kezdve, a legújabb nemek 2 korona 50 fillér. Hagedűk világhírű mesterek által készített. Fuvolák, Törökfű, csellók, harmonikák, stb. — Érték: MOGYOROSSY GYULA kiz. szab. hangszereit. Bpest, VII., Rákóczi-ut. 71.

EZÜST! DRÁGAKÓ! ÉKSZER! SÁRGA JÁNOS. cs. és kir. udv. szállító, ékszerész, műtővend. Bpest, IV., Kigóy-tér 5. Ezüst ékszerek, grammja munkával együtt 12 f. Ezüst tálcák, kásk stb. grammja 15 fill. Ezüst csokortartók, kosarak, asztalidő-állványok stb. gr. ja 16 fill. Előzendő új árak! Legújabb árjegyzék ingyen és bérmentve. Vidékre választékot küldök.

Van-e homokja? ha igen, akkor keverje eszemtel és kénszintesen fültőlglakát, fődöszeropokot, ürtömböket, padló- és járdalapokat, oszveket, léposófkokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jövedelmes iparágban. Dr. Gasparj és Co. gépgyára Markranstätt, Leipzig mellett. Kérjük gyárunkat meglátogatni. 238. számú árjegyzék ingyen.

Lohr Mária (KRONFUSZ). Gyár és főüzlet: VII., Baross-u. 85. Telefon: József 2-37. Fiókai: II. ker. Fő-utca 27. sz. IV. ker. Eki-út 5. sz. IV., Károly-körmélt-utca 14. V., Harmad-utca 4. sz. VI., Török-kört 39. VI., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker. József-kört 2.

Gulliver. A prima kaucsuk cipősarkok királya. rendkívül olcsó, mert kaucsukból készült.

Schweizer himzett ruhái közvetlenül Svájcából. Ruhák Blúzok. 1.50 kor-tól kezdve. 3.85 kor-tól kezdve. Gyermekekruhák. 5.75 kor-tól kezdve. Legjobb svájci himzés, batizton, volton, krepónon, vásznon és selyem újdonságokon. Kérje divatképekkel 197 és himzésminikalléllott új mintagyűjteményeket. Magyar levelezés. Himzett ruháink varratlanok, azonban rendelkezésre különféle nagysági mintalapokat szállítunk. Schweizer & Co. Luzern Svájc.

MATTONI-FELE GIESSHÜBLER természetes égvényes SAVANYÚVIZ

IBACH ZONGORÁK. HECKENAST GUSZTÁV ZONGORATERMEI. BUDAPEST-GIZELLÁTER-2. ALAPITVA 1865-TELEFON 1-69.

Steckenperfd. liliomtejszappan. Bergmann & Co. cégétől, Tetschen, a/Elbe. egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek árvend, seplő ellen való élismeret hatását fogva s a bőr- és szőrség gondozásában való föltűnőhatatlanságáért. Ezernyi élismerévelel! Sok legnagyobb kitüntetés! Bevásárlásnál óvatossá! Ugyeljen nyomatékosan a Steckenperfd. védőjegyre és a cég helyes nevére! Darabja 80 fillért kapható gyógyszerárakban, drogeriákban, illatszerekletben, stb. Hasonlóképpen kitűnő Bergmann Manera liliomkrémje (70 fillér egy tubus). Kitűnő szer női kezek gondozására.

Beřson. gummisarok számos előnyvel minit csodálatra méltó. Kéllemes, zajtalan, tartós, elegáns.

Híres biztos golyó lövésnek. «Biztos kéz — biztos halál» c. utmutatója 1.20 K. Klepsitz, Gosztola, Zalam.

IDEGGYÖNGE FÉRFIAK. elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az EVATON-TABLETTÁK. átal. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minia K. 4.20, 1/2 kápton K 10, egész kápton K 18 utánvétellel vagy az összeg ellenében beküldése ellenében: St. Markus-Apothek, Wien, Hauptstrasse 130. Főleiratok: Huszti-gyógyszerár Budapest, VII. ker. Erzsébet-kört 56. — Török József Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerárban.

ERDŐSÍTÉSRE. alkalmas minőségűben díjmentesen csomagolva és a kótai vasúti állomásra feladva) Mauthner-magból készített akác-csemete 1-3 éves, ezrenkint 4-10 koronáért kapható: DOBOS IMRE ny. fészolgabiró utca, DOBOS LASZLÓ facsemete teleph. KÖTÁJ, Szabolcs m. (vasut, posta, telefon helyen). Árjegyzék kívánatra ingyen küldetik.

Technikum Mittweida. Igazgató: A. Holst, tanár. Szász királyi. Magasabb műszaki tanintézet; az elektro- és gép-technika terén. Külön osztály: mérnök-, technikus- és mérnökök részére. Elektrotechnikai és gépészeti-laboratórium. Tanulmányi műhelyek. Legrégibb és legfőtehetőbb intézet. Program s. d. díjtalanul a titkárság által.

Nemzedékek mulnak el,

de a „PILULES ORIENTALES” megmarad s nemcsak tartós, hanem állandóan fokozódó sikerével is eklatáns bizonyítékát adja kötszégbevonhatatlan hatásának a kebel szépítésére és megszilárdítására.

Amiótt róla ön asszonyom, ki e sorokat olvassa s a kinek nincsen olyan tökéletes keble mint szeretné, hogy a Pilules Orientales több mint negyven év óta évente több ezer hölgynek adja meg a báját, a melyet elérhetetlennek hittek s a melyet valamenynyen elértek.

Negyven éve, igen, több mint negyven éve van meg a Pilules Orientales.

Csak a jó kéztanfolyam, a hatásos szer tud ilyen sokáig élni. Minden évben fölújítom számátalan utasait, sokat legórási reklámtól kísérvé s megkísérletek, hogy a hölgyvilág bizalmába beturakozzék. Mind ezek az utasok el is tűntek úgy, a hogyan fölújítottam, ma már el is felejtették őket, nem is beszélnék róluk. Csak a Pilules Orientales meg, a mely napról-napra újabb bizonyosságát adja a kitűnőségnek.

Mme C. est írja: „A Pilules Orientales-sal elért eredménytel tökéletesen meg vagyok elégedve. Bizonyítotam felőle, hogy hála is leszek ezért s mindenütt ajánlani fogom kitűnő szerét.”

Igen fontos, Nagyszámú a szonyom, hogy jól átmondja ezt, a míg kezében tartja az üjséget. Igen fontos, hogy rászánja magát, hogy még ma

megrendeljen egy doboz Pilules Orientales-t, mert a halasztásnak sokszor elcsúszás a vége.

Gondolja meg, hogy csak a Pilules Orientales az a szer, a melyet köbél fejlesztheti és megkörményítheti a nélkül, hogy seipője szilárdulék és gondoljon rá, hogyan örül majd, ha látja fogja, hogy köbél milyen hamar megkapja szilárdosítást és aranyos formáját.

Ezután ne félje az egészséget. A Pilules Orientales nemcsak ártalmatlan, hanem határozottan hasznos a szervezetnek s mint ilyen, az orvosok nagyon ajánlják. Jól hat a vérre és az idegokra, mert előmozdítja az emésztést és a mellőzveket is táplálja.

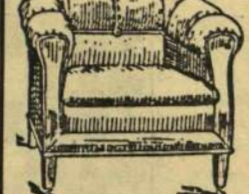
Negyven évnyi tartós siker, több hála nemzedékek és szeretőivel tanuskodók hátszóról is gondoskodik állandó terjedéséről.

Egy üveg „Pilules Orientales” ára használt utasítással együtt K 645, postautalványon való beküldése ellenében vagy K 675 utalvánnyal.

J. Rathe Pharmacien, 45 rue de l'Eclairer, Páris. Raktár Ausztria-Magyarország részére: Török főmest. Budapest, VI. Károly-u. 12. és Váci utca. Franz. kósmet. Artibeil Wien, XII., Telchackergasse 5.

Angol bőrbutoripar Bőrbutor szakmühelyek KENDI ANTAL

Budapest, IV. ker. Semmelweis-u. 7. sz.

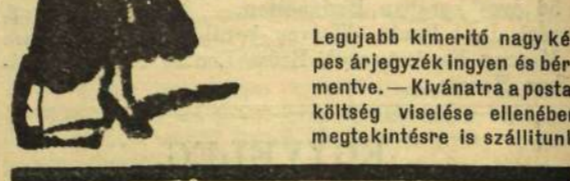

Angol bőrbutor, Ebédőszékek, irodai karoszekék szakszerű gyártása. Külön osztály használt bőrbutor modernizálására, felújítására és festésére. Székálmakítások.

CHINA EZÜST

evőbútorok, kávé-, tea- és mokka, továbbá likőr-, sör- és borkezesetek, szivarozó- és borkezesetek, nagy választékban megrendelhetők legelőszöbön, ug' készpénzért mint 20 hav

részletfizetésre Elek és Társa rt. Bpest, IRODÁK: V. Bálvány-u. 18. DZLET: VI., Andrássy-ut 1

Legújabb kimerítő nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Kívánatra a postaköltség viselése ellenében megtekintésre is szállítunk

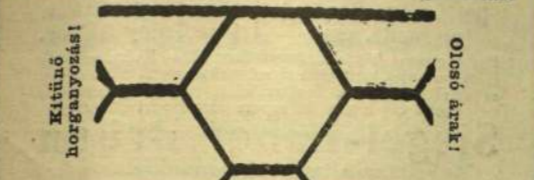
HÖLGYEK!

Havi időszaki zavaroknál rendeljék meg bizalommal — hosszabb elmaradásnál is — a fájdalom nélkül biztosan ható vesztyletlen cseppeket felelősséggel nyilatkozattal az eredeti feltalálónál. I-55 erejű M. 4.50. II-od erejű M. 6.50. Gyors, diskrejt vármentes szállítás, magyar utasítással. TITOKTARTÁS. — Készül az Egyedül valódi Greenford-Laboratorium, Páris. — A kísérőlagos előadó: A. Grünwald, Berlin 61. N. O. 55. Winstrasse 69.

Óvaskodjék ezégen utazásúdtól, mert minden más közönséges, értéketlen hamisítvány.

Hutter és Schrantz r.-t.

szítáru- és nemezszotygyárak magyarországi telepe Budapest, X. ker., Gyömrői-út 80.15. szám. Ajánlja kész állapotban, tehát utólagosan tűzhorganyással ellátott többször csavart gépsodronyfonatokat

mint tartósság tekintetében páratlan gyártmányt! (Nem léveztendő össze más fajta fontokkal, melyek mind közönséges horganyozott drótból készülnek.) Tűskecs húzások, sima húzások, kettőshégyű szegcs stb. igen jutányos árban. Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. További gyártmányok: Kétféle horganyozású Ósós ártak! Kertészrakok

a leggyorsabbtól a legdrágább kivitelig, előnyök mellett. Költségvetések és tervezetek díjtalanul.

ÁLLATOK BŐRBETEGSÉGEI ELLEN

legbiztosabb hatású szer, az állatorvosi főiskolán éveken át kipróbált és hatásos gyógyszernek elismert

CADOGEL.

Lobos, nedvező, akut vagy idült bőrgyulladásoknál (ekzema) viszketeg, állati ráh, bőrszűlések esetében legjobb a

CADOGEL.

Heveder- vagy nyeregterések, égési sebek, esűd, somor (Mauke), kiütések, feldagadások gyógyítására egyedül biztosan ható szer a

CADOGEL.

A bőrbántalmak kezelését egyszerűsíti, a gyógytartam idejét megrovídti, a bőrhámképzést gyorsítja, az elszarusodást nagyban elősegíti.

Kapható gyógyszerárakban és drogeriákban tucatszámként.

Ismereteket díjtalanul küld Erényi Béla Diana gyógyszerár. Bpest, Károly-kört 5a, ahol a Cadogel 1 K 90 f.-es és 3 K 80 f.-es tubusokban, pontos utasítással együtt kapható.

Mit kiabál?

1.000.000 GYÜMÖLCSFA

Almafa 100 drbnként 25 koronától felebb; körte, szilva, cseresznye, barack, dió, gesztenye, mogyorós, stb. darabonként 1 koronától felebb. 200.000 drb igen szép dísz- és sorfa drbnként 60 fillértől felebb. 2 millió különféle díszbokr 100 drbnként 15 kor. 20 millió sörényesmetek: árkaz 1-2 éves, 1000 drbnként 6-12 korona, gladiolus 1-4 éves 1000 drbnként 5-40 kor. Erdői esemetek: lucz-, fehér- és fekete-fenyő, 1000 drbnként 3-6 K. 2-5 éves kocsányostály 1000 drbnként 13-25 kor. 100-250 cm. magas sárgagök 1000 drbnként 65 kor. Füzösometek és dugványok, vörösfenyő, kőröscsémék stb. Tarkalovul díszfák, magnas-, bokor- és kuszorózsák, bel- és külföldi tüleveltek stb. Fajbaromfiak és ezek tojásai 1-2 legjobb fajban vadász- és díszfészkek és ezek tojásai. Képes árjegyzéket kívánatra ingyen küld: Gr. Batthyány Zsigmond úrad. intézősége, Csankdiak, u. p. Ferenciak, Vasmegeye.

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MÁGNÁS CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő puhit, tisztít, fényesít.

Gyártja: HERCZEG és GEIGER csász. és kir. udvari szállító Budapest. KAPHATÓ MINDENÜTT.

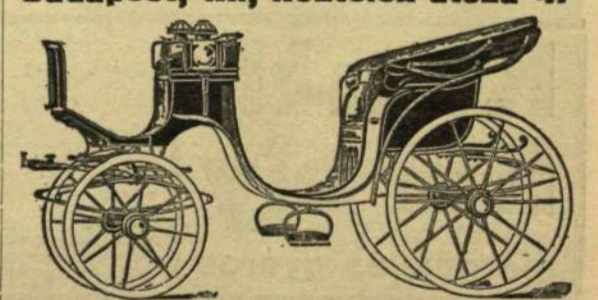
ASSZONTOK

zavaroknál, ha már mindent megpróbáltak eredménytelenül, úgy hozzák meg az orvosoktól elismert, fényesen bevált szer. Meglepo eredmény. Szavatolt ártalmatlan. Naponta háláirakot. I. erősségű M. 4.50. II. erősségű M. 6.50. — Diskrejt vármentes széküldés utitvétel. Laboratórium F. Gutsch 673. Berlin C. 2.

GYÖNYÖRŰ ROZSA

MAGASTÖRZSEKET LEGJUTÁNYOSABBAN SZÁLLÍTANAK FISCHER és TÁRSAI FAISKOLÁK ÉS SZŐLŐÜLTVÁNYTELEPEK NAGYENYED.

Kocsiárucsarnok

Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsi-aktára. Árjegyzék ingyen.

+ Csak a hölgyeket érdekli! +

Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szakküldve

KELETI I.

Bpest, IV., Koronaherceg-u. 14/16. sz. (Gr. Szapary-udvar.)

A népsaját gyártmányú és külföldi különlegességek: Haszkók az összes ismert bántalmak ellen. Hódolat párisi fűzők és melltartók díptarmatikus részére, valamint kiegyenlítőfűzők ferde nővének számára. Cs. és kir. szab. sörvékök. Egyeneslábú. Pajzsonkú havihajkötők Gummitartók. A legújabb francia és amerikai női övezet különlegességek! Uj! Auto Vaginal Spray. Uj! Irrigátorok, hűtők, valamint az összes betegápolási cikkek. — Csak szakavatott női kiszolgálás. — Méréskelt és polgári árak

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

Délelőtt

Délután

A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Érvényes 1913 október hó 1-től.

vonat-szám	óra	perc	hová	vonat-szám	óra	perc	hová
1110	5:20	Szv.	Bátonfűred, Tapolca	612	12:20	Szv.	Árad, Tóvis, Msziget
310	5:25	Szv.	Hatvan	914	12:30	Szv.	Újvidék, Sarajevó
302	6:20	Gyv.	Rutka, Berlin	314	12:30	Szv.	Hatvan
22	6:30	Szv.	Bicske	10	12:30	Szv.	Szombathely, Wien
6	6:40	Szv.	Wien, Graz, Sopron	1008	12:45	Szv.	Fiume, Róma, Eszék
1502	6:45	Gyv.	Kassa, Csorba, Bártfa	1504	1:20	Gyv.	Kassa, Poprád-Felka
1512	6:55	Szv.	Kassa, Csorba	316	1:20	Szv.	Gödöllő
1002	7:00	Gyv.	Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce	1304	1:40	Gyv.	Fehrig, Graz
602	7:05	Szv.	Árad, Brassó	404	2:00	Szv.	Játoraljaújhely
906	7:10	Szv.	Belgrád, Sofia, Sarajevó	4	2:05	Szv.	Lemberg, Kassa
1302	7:20	Szv.	Fehrig, Graz, Triest	604	2:10	Szv.	Wien, Paris
402	7:25	Szv.	Szty. Przemysl, Lemberg	916	2:15	Szv.	Árad, Bukarest
312	7:30	Szv.	Gödöllő	304	2:20	Gyv.	Kiskőrös
908	7:45	Szv.	Belgrád, Sofia, Vinkovce	318	2:25	Szv.	Rutka, Berlin
608	7:50	Szv.	Árad, Brassó, Bukarest	320	2:30	Szv.	Hatvan
406	8:10	Szv.	Munkács, Lawoecze	26	2:30	Szv.	Pécel
512	8:20	Szv.	Kolozsvár, Brassó	518	2:40	Szv.	Bicske
1906	8:25	Szv.	Eszék, Úrad	1202	2:45	Gyv.	Szombathely, Sarajevó
306	8:35	Szv.	Rutka, Berlin	1902	2:55	Szv.	Szombathely, Eszék
1706	8:55	Szv.	Msziget, Stanislaw	904	3:00	Szv.	Belgrád, Konstantinápoly
2	9:10	Gyv.	Wien, Sopron	1016	3:30	Szv.	Páks
224	9:30	Szv.	Bicske	18	4:25	Szv.	Komárom
1508(1)	9:35	Gyv.	Kassa, Poprád-Felka	322	4:25	Szv.	Gödöllő
918	10:00	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	606	5:00	Gyv.	Árad, Bukarest, Msziget
516	10:05	Szv.	Nagykúta	410	5:10	Szv.	Lawoecze, Lemberg
1112	10:45	Szv.	Bátonfűred, Tapolca	6	5:15	Gyv.	Győr, Sopron
24	11:55	Szv.	Bicske	324	5:20	Szv.	Szombathely, Wien
				326	5:20	Szv.	Gödöllő
				328	5:25	Szv.	Nagykúta, Szolnok
				308	5:25	Szv.	Rutka, Berlin
				920	5:25	Gyv.	Kunszentmiklós-Tass
				1004	5:25	Gyv.	Fiume, Róma, Nápoly
				314	5:25	Szv.	Kolozsvár, Brassó
				326	5:25	Szv.	Pécel
				328	5:25	Szv.	Hatvan
				28	5:25	Szv.	Bicske
				920	5:25	Gyv.	Kunszentmiklós-Tass
				524(1)	5:25	Szv.	Nagykúta, Szolnok
				16	5:25	Szv.	Győr
				332	5:25	Szv.	Hatvan
				1006(1)	5:25	Gyv.	Fiume, Nizza, Cannes
				1708	5:25	Szv.	Msziget, Stanislaw
				1514	5:25	Szv.	Kassa, Csorba, Bártfa
				910	5:25	Szv.	Belgrád, Sarajevó
				1908	5:25	Szv.	Pécs, Bród
				334	5:25	Szv.	Gödöllő
				520(1)	5:25	Szv.	Szolnok
				1306	5:25	Szv.	Győr, Graz
				610	5:25	Szv.	Árad, Brassó
				1506	5:25	Gyv.	Kassa, Csorba, Bártfa
				336	5:25	Szv.	Pécel
				1010	5:25	Szv.	Fiume, Tapolca
				408	5:25	Szv.	Kassa, Csorba, Lemberg
				12	5:25	Szv.	Szombathely, Wien
				338	5:25	Szv.	Rutka, Poprád-Felka
				912	5:25	Szv.	Bród, Belgrád, Sofia
				614	5:25	Szv.	Árad, Debrecen
				422	5:25	Szv.	Miskolc, Kassa
				140	5:25	Szv.	Bicske

1) December 15-től bezárólag február 28-ig közlekedik.
 2) Nagykúta, Szolnok csak szombaton és ünnep előtti köznapokon közlekedik.
 3) Márczius 1-től közlekedik. Azonkívül Budapest keleti p.-u.-ról Budapest-Kelenföldig február 2-től április 25-ig minden hétfőn, csütörtökön és szombaton a wien-budapest-iról-rivierai expresszvonat hálókocsijával is közlekedik.
 4) Csak szombaton és ünnep előtti köznapokon közlekedik.
 5) Csak hétköznapokon közlekedik.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

Délelőtt.

Délután.

300(1) 7:20 Svz. Gödöllő

Délelőtt

Délután

A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Érvényes 1913 október hó 1-től.

vonat-szám	óra	perc	honnan	vonat-szám	óra	perc	honnan
339	5:10	Vv.	Berlin, Rutka	323	12:10	Szv.	Gödöllő
645	5:20	Tvz.	Debrecen, Nagyvárad	611	12:30	Szv.	Bukarest, Árad
309	5:25	Szv.	Hatvan	301	12:30	Gyv.	Berlin, Rutka
1905	5:30	Szv.	Szombathely, Wien	903	1:00	Szv.	Konstantinápoly, Belgrád
609	5:35	Szv.	Eszék, Tapolca	401	1:05	Szv.	Lemberg, Kassa
909	5:45	Szv.	Brassó, Árad	7	1:20	Szv.	Wien, Sopron
316	5:50	Szv.	Sófia, Bród, Belgrád	601	1:25	Gyv.	Bukarest, Árad
19	5:55	Szv.	Torbágy	1201	1:30	Szv.	Sarajevó, Bród, Szabadka
313	6:00	Szv.	Pécel	17	1:30	Szv.	Komárom
17	6:05	Szv.	Komárom	1901	1:40	Szv.	London, Paris, Wien
1707	6:15	Szv.	Stanislaw, Msziget	11	1:55	Szv.	Eszék, Pécs
417	6:25	Szv.	Wien, Paris	225	2:10	Szv.	Hatvan
1505	6:30	Gyv.	Lemberg, Poprád-Felka, Kassa	1501	2:20	Gyv.	Poprád-Felka, Kassa
613(1)	6:40	Szv.	Nagyvárad	919	2:40	Szv.	Graz, Fehrig
407	6:50	Szv.	Lemberg, Stryj, Kassa	230	3:00	Szv.	Kunszentmiklós-Tass
1007	6:55	Szv.	Fiume, Zágráb	521	3:10	Szv.	Bicske
1003	7:00	Gyv.	Róma, Triest, Fiume	1111	4:00	Szv.	Tapolca, Balatonfüred
315	7:05	Szv.	Szolnok	325	4:20	Szv.	Pécel
513	7:20	Szv.	Gödöllő	329	5:25	Szv.	Gödöllő
917a	7:25	Szv.	Szombathely, Sarajevó	511(1)	6:22	Szv.	Szolnok
317	7:30	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	511	6:25	Szv.	Bukarest, Debrecen
319	7:40	Szv.	Gödöllő	15	6:30	Szv.	Brucc-Királyháza
21	7:45	Szv.	Hatvan	1507(1)	6:32	Gyv.	Poprád-Felka, Kassa
1309	8:00	Szv.	Bicske	622	6:35	Szv.	Wien, Graz
911	8:10	Szv.	Győr, Fehrig	1705	7:22	Szv.	Stanislaw, Msziget
1513	8:15	Szv.	Sarajevó, Belgrád	807	7:25	Szv.	Sófia, Belgrád
1015	8:20	Szv.	Bártfa, Csorba, Kassa	607	7:25	Szv.	Bukarest, Árad
519	8:25	Szv.	Páks	421	7:25	Vv.	Szerencs
321	8:35	Szv.	Bukarest, Kolozsvár	305	7:25	Szv.	Berlin, Rutka
13	8:40	Szv.	Hatvan	25	7:25	Szv.	Bicske
307	9:25	Szv.	Berlin, Rutka	1109	8:22	Szv.	Tapolca, Balatonfüred
1005(1)	9:35	Gyv.	Fiume, Tapolca	1009	8:25	Szv.	Fiume, Bród
913	9:35	Szv.	Szabadka	405	8:25	Szv.	Lawoecze, Msziget
5	10:05	Gyv.	Brucc-Királyháza, Szombathely, Sopron	1511	8:25	Szv.	Wien, Graz
409	10:20	Szv.	Miskolc	1511	8:25	Szv.	Csorba, Kassa
239	10:45	Szv.	Cannes, Nizza, Bicske	27	9:22	Szv.	Bicske
605	11:30	Gyv.	Nagyvárad, Debrecen, Árad	331	9:22	Szv.	Pécel
				1907	9:22	Szv.	Vinkovce, Eszék, Pécs
				603	9:22	Gyv.	Brassó, Árad
				299	9:22	Szv.	Triest, Torbágy
				303	9:22	Gyv.	Berlin, Rutka
				1001	9:22	Szv.	Róma, Fiume, Pécs
				915	9:22	Szv.	Kiskőrös
				403	9:22	Szv.	

NAJÁD KRÉM

BRÁZAY NAJÁD-KRÉM

Asszony, leány ifja, vénje, Esküszik a Najád-krémmre, Ki használhatja, még nem bánja: Ez a szépség talizmánya.

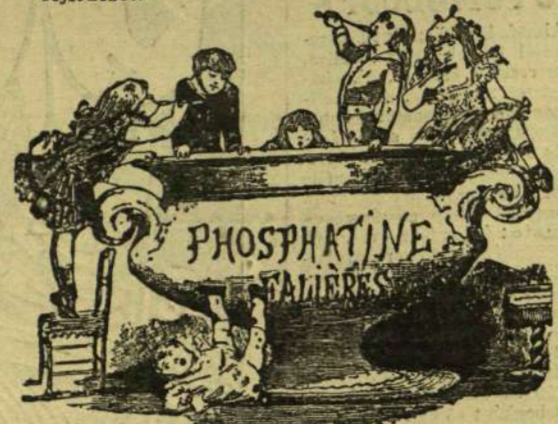
BRÁZAY Najád arc- és kézkrémje, 1 koronás téglékben mindenütt kapható és Brázay Kálmán czégnél, Budapest, VIII., Baross-u. 43.

Anyák figyelmébe!

A gyermek elismert legkiválóbb tápszere az elválasztásidőszakától kezdve már könnyű emészthetőségénél fogva is a

Phosphatine Faliéres

A fogzást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

Kapható minden gyógyszerárban. Egy nagy doboz (elégendő 3 hétre) ára 3 K 80 fill. Főraktár: ZOLTÁN BELA gyógyszer-tára, Budapest, V., Szabadság-tér. (Nagykorona-u. sarok.)

Valódi brünni szövetek

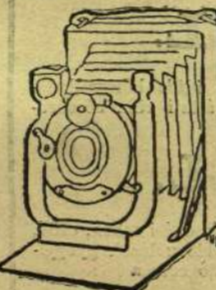
az 1914 évi tavaszi és nyári idényre. Egy szelvény 3.10 m. hosszú (kabát, nadrág, és mellény) elegendő, csak 1 szelvény 7 kor. 1 szelvény 10 kor. 1 szelvény 15 kor. 1 szelvény 17 kor. 1 szelvény 20 kor. Egy szelvény feleke szalonruhához 20.- K-rt, szintegy félösszövetet, turistalódot, selyemkamarni, női konzium szöveteket stb. gyári árakon küld, mint megbízható és szolid cég mindenütt ismert posztógyári raktár. **Siegel-Imhof Brünn** Minták ingyen és bérmentve. Az előnyök a melyeket a magánvevő élvez, ha szövet-szükségletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentékenyek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Minthá, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

Forradalom!

a világítás, fűtés és főzés terén! Bel- és külvilágítási cikkek, saját gázosító szerkezettel, háztartások, intézetek, templomok, kaszinók, szállodák, irodák, boltelhelyiségek, vendéglők, kávéházak, kastélyok, villák, pinceszok, folyosók, műhelyek, közterek közötti és terei, vasúti pályák és állomások, valamint városi termek stb. részére. Fűtő- és fűtőkészletek, hűtőgép- és laboratórium-célokra, valamint egyéb háztartási újdonságok, továbbá gázfűtő gépek, telepek és berendezések. Petrólium, spirittus, benzol vagy gázolaj fogyasztás, két vagy három liter óránként.

Petrólium-Gázizzófény Képviseleti Társaság, SYPOSS és TÁRSA, Budapest, VIII. ker., Baross-utca 32. szám. Telefon 178-39. Képviseletek kaphatók! Kérje legújabb prospektusunkat!

Ingyen nagy foto árjegyzék sok recepttel és hasznos utmutásokkal. **CHMURA** Bpest, Ferenciek-tete 2.

Kinek van szeplője?

Vagy bármely más folt, bőrtisztatlanság az arcán? Az használja teljes bizalommal **Rozsnyay Szeráj arczenőcsét,**

mely egyedül szer az arc tisztításánál, szeplők, miteszerek, pattanások elkövetésénél. Használata az arc pár nap alatt bárszép-puhára és bővörösre változik. Egy kis téglény ára 70 fill., nagy téglény 1 40 K. Hozzávaló szappan ára 70 fill. Nappali Szeráj krémje ára 1 K. Szeráj poudre, az arczporok gyöngye, 1 doboz 1-20 K. Fehér, rózsás, sárgás és testszínbelen.

Készült: Rozsnyay M. gyógyszerlára, Arad, Szabadság-tér 8.

"Altwater" Gessler Budapest.

Legjobb beszerzési forrás!

Kész ágyak jó cseh ágytollból!!

Sűrűsáru vör. nankingba (inlet) töltve, egy dunyha 180x120 cm. 2 párnával, mindégylek 80x90 cm. uj., páha, tartó tollal K 18.-. Felpohaly K 20.-, Pehely K 24.-. Dunyha egyszál K 10.-, 12.-, 14.- és 16.-. Felpárnák egyszál K 8.-, 8.50 és 9.-. Készlet: dunyha 200x140 cm. K 18.-, 14.50, 17.50 és 21.-. Ehhez felpárnák 90x70 cm. K 4.50, 5.20 és 6.50. Új k. színek toll K 9.40, jobb K 12.- K 16.ig. Páfehél K 17.-. Új k. uj. 16. fehér, portmentos ágytoll K 24.-. Hőfehér K 30.-, jobb K 33.-. Legújabb uradalmi fűtő, K 45.-. Új k. fűtőszett 60 Hbákról K 28.- és K 30.-. Fehér pehely, nagypelyhű K 5.-, jobb K 8.-. Finom mellestett pehely K 6.50 1/2 kg.-kint. Székke pehely 1/4 kg. K 3.50 és 3.-. Székkefűtés bérmentve utatvétel. Becserlés postai megfizetés ellenében. **Sigmund Lederer, Janowitz a. Angel Nr 145, bei Klattan, Böhmen.**

Knuth Károly mérnök és gyáros

Cs. és kir. fensége József főh. udv. száll. Gyár é iroda: Budapest, VII., Garav-u. 10. QQ Középmű viz-, lég- és gőcztűzök, léghozsók, és vízvezetők, csatornázások, szellőztetők, szivattyúk, víztoronvi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetek.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság. Szerkeszti: Szabó Kálmán.

Minden számában sok érdekes vadászati fénykép-felvételeket közöl. Szakszerű cikkeket ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben felvilágosítást kap az olvasó és **Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld** Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Daczára az áremelkedésnek 5 KILÓ

a préselésnél könnyen megsérült finom tojlette szappan kapható 50-34 (rb) rizsa, orgona, mandula, folya, növény stb. illatokban, csak 6.50 K-ért bérmentve a pénz előzetes behűlése, vagy utánvét mellett. Kérvető alkalom házalók, elárnsítók stb. részére. **Illatszerekkereskedés: Humann Ferencz magyar czég.** Közp. Wien, II. Aloisgasse 3/42

Ki akar egy órát ingyen?

Hogy a mi kintün zsebrórtánkt mindenütt megismeressék, 500 órárt osztunk szét ingyen. Kérjé be pontos címre csak egy levelezőlapon a következő órágyárnak: **Jakob König, Wien III/2 Postamt 45, Fach.**

RENDELÉSNEK SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI.

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **RETHY-FELE PEMETEFÜZÜKORKÁNÁL** Millió ember szívesen a világhíre RETHY-czukorkát, mert rendkívül kellemes ízű, a gyomrot, étvágyat nem rontja. Meghűlés, hurut, köhögés ellen biztosan és gyorsan használ. Vásvárosi hásonlaton utasítás van. Az eredetét minden egyes darabján rajta van a "RETHY" név. 1 doboz 60 f. Kapható mindenütt. **RETHY BELA gyógyszerész, Békéscsaba.**

VASÁRNAPI UJSÁG

13. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, MÁRCZIUS 29.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A Világkrónika-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott vitelidj is eszotolandó.

A NEMET CSÁSZÁR BÉCSBEN. — FERENCZ JÓZSEF KIRÁLY FOGADJA II. VILMOS CSÁSZÁRT A PENZINGI PÁLYAUDVARON.